

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

На правах рукопису

КОМАР АННА РОМАНІВНА

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Спеціальність 242 Туризм
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Туризм
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Науковий керівник:
Тесленко Тетяна Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 5 від 06.02.2025 р

Завідувач кафедри

(підпис)

А. Мещеряков
(ім'я, прізвище)

Нормоконтроль

(підпис)

Наталія СЕРГІЄНКО
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Дніпро, 2025

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 242 Туризм
Освітня програма «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

 Тетяна ТЕСЛЕНКО

« 03 » 10 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ КОМАР АННИ РОМАНІВНИ

1. Тема роботи: «**Особливості волонтерського туризму в Україні**».
2. Науковий керівник: кандидат економічних наук Тесленко Тетяна Вікторівна.
Затверджено наказом вищого навчального закладу від «19» 09.2024 № 88-02
3. Термін подання роботи на кафедру: 01.02.2024 р.
4. Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку волонтерського туризму в Україні в сучасних умовах та у післявоєнний час.
5. Завдання випускної кваліфікаційної роботи:
 - визначити історичне підґрунтя виникнення та розвитку волонтерства та волонтерського руху в світі як передумови волонтерського туризму;
 - визначити історичне підґрунтя виникнення та розвитку волонтерства та волонтерського руху в Україні, як передумови волонтерського туризму;
 - проаналізувати стан розвитку волонтерського туризму в Україні;
 - проаналізувати сучасні напрями світової волонтерської діяльності;
 - спрогнозувати перспективи розвитку волонтуризму в Україні в післявоєнні роки.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з\п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вступ	07.11.2024 р.	виконано
2.	I Розділ	29.11.2024 р.	виконано
3.	II Розділ	29.12.2024 р.	виконано
4.	III Розділ	29.01.2025 р.	виконано
5.	Робота в цілому	01.02.2025 р.	виконано

Науковий керівник Тетяна ТЕСЛЕНКО

Здобувач вищої освіти Анна КОМАР

Дата видачі завдання 03.10.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Комар А. Р. Особливості волонтерського туризму в Україні / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 242 «Туризм» (освітньо-професійна програма «Туризм»). ВНПЗ ДГУ, Дніпро, 2025.

Відомості про об'єм пояснювальної записки: 97 стор., 24 рис., 5 табл., 60 джерел.

Перший розділ містить історичні передумови виникнення волонтерського туризму у світі, вплив на його розвиток Організації Об'єднаних Націй та інших європейських громадських і державних утворень. Наведено форми допомоги та підтримки людей, що зародились в найдавніший період української історії та сучасні напрями світової волонтерської діяльності.

У другому розділі роботи проведено комплексний огляд волонтерського туризму роль та місце волонтерського туризму в туристичній діяльності як міжнародного волонтуризму, так й волонтуризму в Україні.

Третій розділ кваліфікаційної роботи містить дослідження щодо перспектив виникнення сучасних напрямів розвитку волонтерського туризму – залучення студентства та молоді до волонтуризму, мешканців місцевих громад, практичної допомоги у відновленні пошкодженого чи зруйнованого житла для цивільних осіб; прибирання території тощо.

Ключові слова : благодійність, волонтерська діяльність, волонтуризм, інфраструктура, меценатство, мобільний додаток, сталий розвиток, турист-волонтер, філантропія.

Список публікацій здобувача:

Тесленко Т., Комар А. Витоки волонтерства на теренах Січеславщини : історичний контекст. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-прикладні проблеми розвитку індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі», Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 19.12.2024.

ANNOTATION

Komar A. R. Features of volunteer tourism in Ukraine / Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 242 «Tourism» (educational and professional program «Tourism»). VNPZ DGU, Dnipro, 2025.

Information about the volume of the explanatory note: 97 pages, 24 figures, 5 tables, 60 sources.

The first section takes into account the historical changes in the guilt of volunteer tourism in the world, having influenced its developments in the United Nations Organization and other European cities and state structures. Forms of *assistance and encouragement of people that arose in the recent period of Ukrainian history and current direct world volunteer activity have been introduced.*

Another section of the work carried out a comprehensive review of volunteer tourism and the role of volunteer tourism in tourism activities, both international volunteerism and volunteerism in Ukraine.

The third section of qualified work is to investigate the prospects for the development of current trends in the development of volunteer tourism - getting students and young people to volunteer, local communities, practical assistance from renewed damaged and rebuilt life for civilians; tidying up the territory.

Keywords: charity, volunteer activity, volunteer tourism, infrastructure, philanthropy, mobile supplement, steel development, volunteer tourist, philanthropy.

List of publications of the acquirer:

Тесленко Т., Комар А. Витоки волонтерства на теренах Січеславщини : історичний контекст. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-прикладні проблеми розвитку індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі», Дніпро : ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 19.12.2024.

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Диплом_Комар_Т3-20

Автор

Науковий керівник / Експерт

Диплом_Комар_Т3-20

Яковлева-Мельник

підрозділ

Dnipropetrovsk University of Humanities

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		10
Інтервали		0
Мікропробіли		57
Білі знаки		0

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

16916

Кількість слів

132585

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копір тексту

порядковий номер	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	кількість ідентичних слів (фрагментів)	
1	https://tourlib.net/statti_ukr/taranenko2.htm	143	0.85 %
2	http://www.0zd.ru/sociologiya_i_obshhestvoznaniye/istoriya_socialnoi_roboti_xvii-xx_st.html	140	0.83 %
3	https://veche.kiev.ua/journal/3716/	123	0.73 %
4	https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE	114	0.67 %
5	https://www.duhocstrungquoc.vn/wiki/uk/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8	104	0.61 %

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ	11
1.1. Історія виникнення та розвитку волонтерства	11
1.2. Історико-правовий аспект волонтерського руху в Україні	17
1.3. Сучасні напрями світової волонтерської діяльності	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ	31
2.1. Роль та місце волонтерського туризму в туристичній діяльності	31
2.2. Аналіз розвитку міжнародного волонтуризму	36
2.3. Аналіз розвитку волонтуризму в Україні	40
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ	61
3.1. Застосування форм та напрямів міжнародної взаємодії	61
3.2. Перспективи розвитку волонтуризму в Україні в післявоєнні роки	66
3.3. Залучення студентства та молоді до волонтуризму як соціальний тренд	77
ВИСНОВКИ	88
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	92
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

Актуальність досліджуваної теми. Концепція сталого розвитку, в контексті якої формується наукова думка, є результатом об'єднання трьох основних складових: економічної, соціальної та екологічної, а з часом стала більш розгалуженою та і теперішній час включає практично 17 напрямів.

З урахуванням того, що волонтерства і його похідна волонтерський туризм - на початку свого становлення також мали економічний і соціальний напрями, можна стверджувати, що рівень розвитку волонтерського туризму віддзеркалює рівень сталого розвитку в будь-якій державі, чим й обумовлюється актуальність обраного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у дослідження теоретичних та методологічних засад волонтерства зробили такі науковці: О. Безпалько, Н. Заверико, Л. Міщик, І. Мигович, С. Пальчевський, В. Петрович, Ю. Поліщук, М. Тименко, Р. Вайнола, А. Капська, Н. Комарова, О. Карпенко, І. Зверева, Г. Лактіонова, О. Акімова, Л. Вандишева, В. Пестрикова. Також такі зарубіжні дослідники як Р. Лінч, С. Маккарлі, Л. Питка, Є. Матерна вивчали сутність, ознаки, особливості, напрями та принципи волонтерської роботи. Аналіз багаторічного досвіду волонтерства подано у роботах Г. Каскеллі, Р. Кроу, Б. Левайн, М. Мерріл, К. Навартнам, М. Нуланд та ін. Проблематикою волонтерського руху в соціологічному контексті займалися такі відомі науковці, як: Дж. Девіс Сміт, М. Харріс, К. Рочестер, Р. Хедлі, С. Елліс, К. Кемпбел та ін. Доцільно зазначити, що проблематика добровільної діяльності досліджується в межах трьох підходів: соціального - Р. Корнюел, Ф. Хайек; економічного - Л. Саламон; трудового - К. Бідерман, Л. Кудринська. Більш детальнішого вивчення потребує волонтерська діяльність в наш час, коли остання стала частиною руху за перемогу України, її узагальнення та сучасна класифікація [1].

Метою роботи є у визначення проблем та перспектив розвитку волонтерського туризму в Україні, що сприяє досягненню окремих компонент «сталого розвитку міст і громад».

Досягнення мети дослідження передбачає постанову та розв'язання наступних **завдань**:

- ~ дослідження історичних передумов виникнення та подальшого розвитку волонтерського туризму;
- ~ трансформація волонтерства в сучасні види туризму;
- ~ визначення нових напрямів функціонування волонтуризму в світі;
- ~ встановлення форм та напрямів міжнародної взаємодії;
- ~ виявлення особливостей функціонування волонтуризму в Україні;
- ~ обґрунтування перспектив розвитку волонтерського туризму в Україні на період до 2030 року.

Об'єктом дослідження є процес розвитку волонтерського туризму в світі та в Україні.

Предметом дослідження є формування тенденцій розвитку волонтерського туризму в Україні на період до 2030 року як соціального фактору.

Методологія дослідження. Базується на загальних положеннях математичної статистики та економічної теорії щодо реалізації процесу розвитку волонтерської діяльності та волонтерського туризму відповідно з подальшим прогнозуванням показників функціонування волонтуризму на період до 2030 року.

У кваліфікаційній роботі застосовані такі загально-наукові та конкретні методи досліджень, а саме:

- ~ історичного – для дослідження ретроспективи волонтерства в світі та окремо в Україні;
- ~ структурно-логічного аналізу - для визначення динаміки розвитку волонтуризму та статистичної закономірності;
- ~ математичної статистики та соціального моделювання – для

формування цифрового матеріалу в табличній формі та визначення перспективної моделі розвитку волонтуризму в Україні;

~ біографічного - для виявлення емпіричних показників предмету дослідження;

~ якісного аналізу - для змістовної інтерпретації даних;

~ графічного – для оформлення результатів виконаних досліджень.

Практична значимість одержаних результатів полягає в урахуванні отриманих результатів щодо динаміки розвитку волонтерського туризму в світі та Україні й подальшому формуванні державної політики в туристичному сегменті на рівні державних проектів в умовах відновлення роботи туристичних об'єктів в окремих регіонах держави у повоєнний період.

Інформаційну базу дослідження склали наукова література та періодичні видання, матеріали органів державної статистики України та світових інформаційних платформ, в тому числі статистичні дані з веб-порталу UNWTO

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку бібліографічних посилань використаних джерел та додатків. У роботі розміщено 5 таблиць та 24 рисунка. Список бібліографічних посилань використаних джерел включає 60 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 97 сторінок.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ

1.1. Історія виникнення та розвитку волонтерства

Етимологія терміну «волонтерський туризм» бере свій початок від процесу волонтерства взагалі. В свою чергу, термін «волонтерство, або волонтерська діяльність» походить від фр. *volontaire* (доброволець), лат. *voluntarius* або *voluntas* (вільне волевиявлення) такж лат. *volō* (бажання, намір) - як особа, яка добровільно віддає свій час, енергію та навички для допомоги іншим або підтримки різних благодійних та громадських ініціатив. Волонтерство - це форма громадянської активності, яка базується на безкорисливості та бажанні допомагати оточуючим. Волонтери можуть працювати в різних сферах - від допомоги в хоспісах і пришкільних закладах до участі у міжнародних гуманітарних місіях. Вони відіграють важливу роль у підтримці вразливих груп населення, збиранні коштів на лікування та допомогу постраждалим від природних катастроф. Волонтерство може бути частиною шкільної або студентської діяльності, але також відкриває двері до нових можливостей для розвитку навичок і знайомства з новими людьми. У світі існують численні організації, що координують волонтерську діяльність і допомагають знаходити відповідні можливості для кожного охочого долучитися до добродійної справи.

Передумовами розвитку волонтерства, а з часом й волонтуризму науковці вважають моральні та духовні риси людини, наведені на рис. 1.1.

З часом, як будь-яка наукова теорія, в даному напрямі виокреслено передумови виникнення, етапи розвитку, типи, ознаки, напрями, принципи та інші наукові «маркери».

Рисунок 1.1. - Передумови виникнення волонтерства

Джерело: розробка автора

Волонтерство в наш час є однією з форм благодійності і однією з підвалин громадянського суспільства. За деякими оцінками, кожного року у світі у волонтерській діяльності беруть участь понад 100 млн осіб, і в багатьох країнах вона забезпечує 4-8 % ВВП. З 1985 року щорічно 5 грудня відзначається Міжнародний день волонтера [2].

Це свято заснували у 1985 році на 40-й сесії у спеціальній резолюції за ініціативи Генеральної Асамблеї ООН. Найбільш влучно визначив волонтерський рух 9-й генеральний секретар ООН Антоніо Гутерреш: «Волонтери часто першими діють у кризові періоди, допомагаючи мільйонам вижити, незважаючи на ризики. Їхня робота підтримує нашу загальну

людяність». За його оцінкою можна виділити найважливіші риси волонтерства, наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Сучасні ознаки волонтерства

№ з\п	Ознаки волонтерства	Основний зміст ресурсу
1.	Турбота про людей	Співчуття, моральна підтримка, допомога, піклування сприяють формуванню важливої для людського суспільства атмосфери взаємопідтримки. Це допомагає створювати безпечне середовище для існування та розвитку кожного члена суспільства
2.	Солідарність і гуманна корисливість	Люди добровільно жертвують своїм часом заради встановлення взаємодовіри та причетності, що робить їх зацікавленими в добробуті інших
3.	Духовна якість і громадянська чеснота	Адже його значення полягає не лише в тому, що ми робимо через любов та співчуття до інших, а й у тому, як це впливає на людину, яка надає добровільну допомогу, - «ми - те, що ми робимо для інших»
4.	Людський досвід	Під «людським досвідом» розуміють досвід, який набуває людина в процесі взаємодії з іншими людьми, соціальними групами, державою. Можливість ділитися, обговорювати, переймати більш ефективні форми, методи - це можливість напрацьовувати та вдосконалювати цей неформальний суспільний фонд вмінь та навичок встановлення й підтримки стосунків
5.	Нові інтелектуальні ресурси.	Волонтери - це не лише виконавці програм, але й джерело нових ідей, нового життєвого досвіду
6.	Участь і відповідальність як суть активної громадянської позиції	Громадянськість, взаємодовіра, солідарність і відповідальність, підкріплені соціальними відносинами, які базуються на схожих світоглядних установах і спільності обов'язків - є

		взаємодоповнюючими цінностями
7.	Етичний стандарт	Сприяє формуванню якісних людських взаємостосунків
8.	Забезпечення надійної платформи для відновлення зв'язків між людьми	Відомо, що людей завжди розділяли багатство, культура, релігія, етнічне походження, вік, стать. Волонтерство ж може бути одним з найголовніших засобів примирення та відновлення розділеного суспільства, оскільки ця діяльність здійснюється без дискримінації за певними ознаками
9.	Нове бачення соціальної діяльності	Полягає в новому ставленні до зайнятості в галузі соціального захисту. Людина, яка бере участь у волонтерських програмах, має повну ясність у мотивації своєї праці

Джерело: розробка автора

Початком прийнято вважати 1859-й, коли швейцарський підприємець і громадський діяч Жан Анрі Дюнан, вражений страшними наслідками однієї з найкривавіших битв австро-італо-французької війни (під Сольферіно на полі бою лишилися вмирати більше 9 тисяч скалічених солдат), фактично ініціював створення Міжнародного комітету Червоного Хреста – організації, що на добровільних засадах надавала би першу медичну допомогу пораненим. Пізніше Дюнан став першим лауреатом Нобелівської премії миру.

Сучасний волонтерський рух у західних країнах бере свій початок зі створення у 1863 році швейцарським підприємцем і громадським діячем Жаном Анрі Дюнаном Міжнародного комітету Червоного Хреста, який і по нині успішно допомагає нужденним в усьому світі [5]. Вражений страшними наслідками однієї з найкривавіших битв австро-італо-французької війни (під Сольферіно на полі бою лишилися вмирати більше 9 тисяч скалічених солдат), фактично ініціював створення Міжнародного комітету Червоного Хреста – організації, що на добровільних засадах надавала би першу медичну допомогу пораненим, пізніше Дюнан став першим лауреатом Нобелівської премії миру.

Так міжнародною експертною групою з питань волонтерства та соціального розвитку в 1999 р. були визначені три характерні особливості волонтерської діяльності:

- 1) діяльність має бути неприбутковою;
- 2) діяльність повинна бути добровільною, згідно з особистою волею індивідуума;
- 3) діяльність повинна бути корисною кому-небудь, не тільки волонтеру, або суспільству загалом.

Експерти на той час визначили типи волонтерської діяльності, представлені на рис. 1.2.

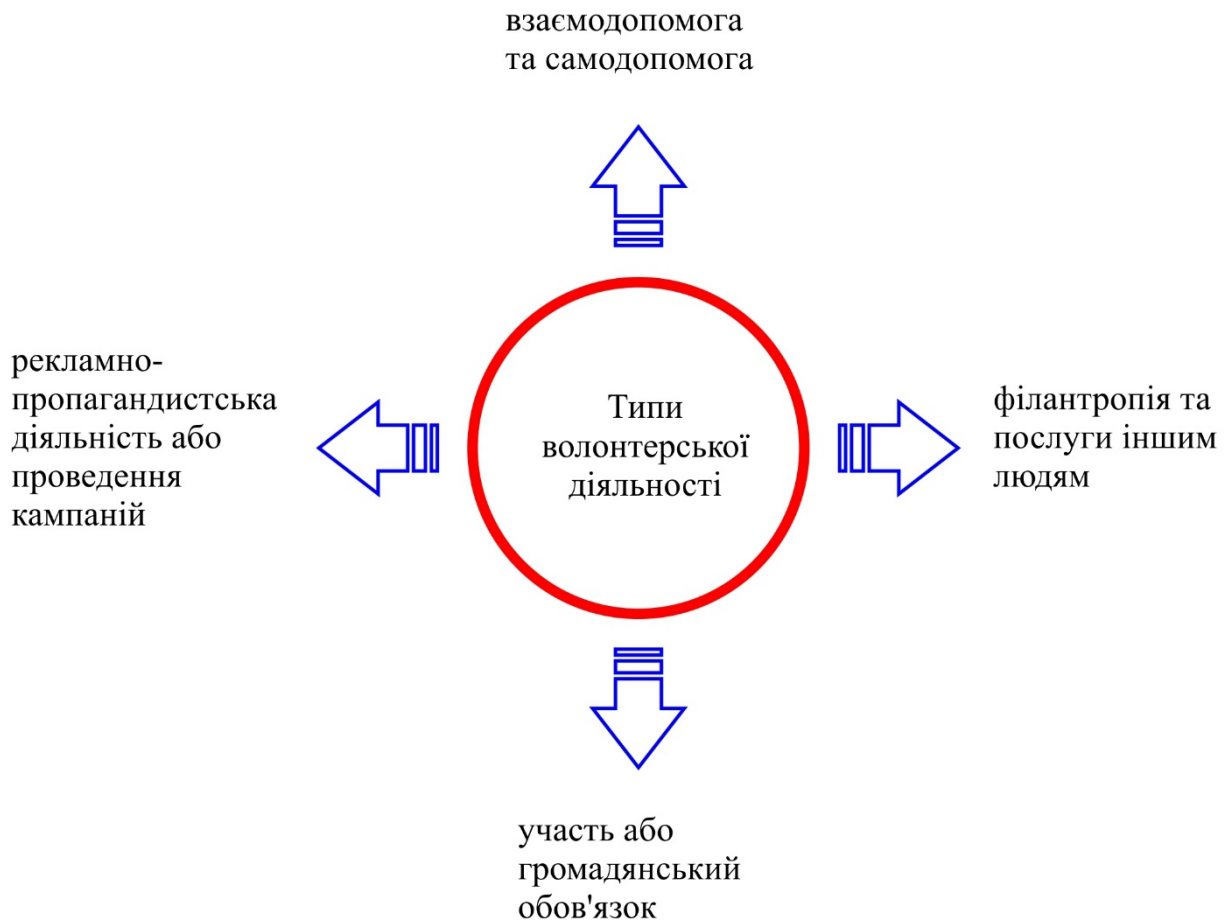

Рисунок 1.2. - Типи волонтерської діяльності

Джерело: розробка автора

У Загальній декларації волонтерів, прийнятій на XVI Всесвітній конференції волонтерів у 2001 р. в Амстердамі (Нідерланди), визначено принципи діяльності волонтерів, надані у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Загальновідомі принципи волонтерства

№ з\п	Принципи волонтерства
1.	Визнання права на закріплення за всіма чоловіками, жінками та дітьми, незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, відповідного соціального та матеріального становища
2.	Повага до культури і менталітету усіх людей
3.	Надання допомоги, безкоштовних послуг особисто чи організовано у дусі партнерства та братерства
4.	Визнання рівної важливості особистих і колективних потреб, сприяння їх забезпеченню
5.	Перетворення волонтерів на елемент набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей

Джерело: розробка автора

Волонтерський туризм є логічним й осучасненим продовженням процесу волонтерства, що почався в 1960-х роках, коли був заснований **Корпус миру**. Відтоді кількість тих, хто займається волонтерством як формою відпочинку, постійно зростає. Щороку близько 1,2 мільйона волонтерів беруть участь у волонтерському туризмі [3].

Корпус Миру є урядовим агентством США, покликання якого офіційно формулюється як зміцнення миру та дружби між народами світу, започатковане у 1960 році закликом сенатора Джона Кеннеді до студентів Мічиганського університету служити своїй країні та сприяти зміцненню миру у світі, живучи та працюючи серед громадян інших країн - гуманітарна організація, що відправляла добровольців в держави, що бідують для надання допомоги [4].

Конгрес США ухваленням Закону про Корпус Миру передбачив, що мандрівні волонтери мають здатність залучати інших до важливих світових проблем. Наприклад, після допомоги в Гані людина може повернутися до США, озброєна знаннями та історіями, які залучають захисників. Розповідаючи про свій досвід, вони зацікавлюють справою інших. Роблячи це, більше людей можуть прагнути змінити життя інших. Крім того, вони поглиблюють своє розуміння людства, що сприяє бажанню створити кращий світ для всіх [6].

Незважаючи на вищенаведене, фахівці застерігають майбутніх волонтерів від помилок. Так найбільша критика волонтуризму полягає в тому, що це форма нарцисизму, яка дозволяє мандрівникам робити себе супергероями, тими, хто «робить добро» для бідних людей. Цю ідею можна побачити, коли люди публікують фотографії себе з дітьми (яких вони не знають) або з людьми, яким вони допомагають. Публікуючи ці фотографії, волонтери демонструють страждання та прославляють себе.

Люди, які беруть участь у волонтерському туризмі, аж ніяк не злісні. Проблема виникає, коли мандрівники нарощують свої резюме або додають мільйони фотографій у Facebook. Фахівці застерігають про те, що волонтерський туризм – це не самореалізація [2].

Так у США, починаючи з 1993 року, при Президентові Б. Клінтоні, волонтерських рух досяг найбільших розмахів, тому, що він фінансував волонтерські служби, і до 1996 року кількість волонтерів сягнула 35 тисяч людей. В Парижі 14 вересня 1990 року на XI Всесвітній конференції Міжнародної Асоціації добровільних зусиль була прийнята Загальна декларація волонтерів, в якій було визначено цілі, значення, принципи руху. Сьогодні волонтерські організації існують у 80 країнах світу, а Генеральна Асамблея ООН проголосила 2001 рік Міжнародним роком волонтерів. Основними цілями проведення його були визначені: підвищення рівня визнання волонтерської діяльності, допомога та сприяння їй, популяризація, створення мережі поширення та обміну інформації про неї. Умовою виконання

поставлених завдань є співпраця таких секторів суспільства, як громадські організації, держава, приватні особи.

Рисунок 1.3 - Середня місячна зайнятість населення волонтерською діяльністю в країнах світу (%)

Джерело: розробка автора.

Сьогодні волонтерів більш ніж зі 100 країн світу об'єднано в глобальний світовий рух, який стає все більш впливовим. Так, в США кількість волонтерів складає близько 60% серед жінок, які присвячують волонтерській діяльності в середньому 3,4 години на тиждень, та близько 50% серед чоловіків (3,6 год. на тиждень). Громадяни Канади працюють волонтерами в середньому 191 год. на рік, що є еквівалентом 578 000 робочим місцям з повною зайнятістю. У Франції в акціях волонтерських організацій приймають участь 19% дорослого населення (з них 60% регулярно), віддаючи волонтерській діяльності більше 20 год. на місяць. Кожен третій громадянин Німеччини (22 млн осіб) є

волонтером та присвячує праці в волонтерських асоціаціях, проектах і групах взаємодопомоги більше 15 годин на місяць [7], що узагальнено на рис. 1.3.

Волонтери навчають англійської мови іммігрантів, організують різні студії для дітей тощо. Добровольці в Америці – люди різного віку і професій з усіх сфер і прошарків суспільства. Особливої популярності зараз у всьому світі «віртуальні» волонтери, які створюють і підтримують web-сайти, проводять онлайн-дослідження, надають технічну допомогу некомерційним організаціям.

У США у волонтерській діяльності беруть участь більш як 50% населення. Добровільність праці в Америці не передбачає хаотичного характеру роботи. Стосунки між волонтером й організацією, що приймає його, регулюються договорами, котрі суворо визначають умови, характер і обсяг роботи. Праця волонтером зараховується, коли визначають трудовий стаж. І, незважаючи на добровільність, волонтерство не виключає відповідальності, наприклад, за виконання норм і вимог, збереження матеріальних цінностей тощо.

Сьогодні основною структурою, завдяки якій американські волонтери можуть знайти собі заняття, а організації та особи, що потребують помічників-волонтерів, можуть заявити про свої потреби, є волонтерські центри, яких у країні діє понад 500. Фінансовий еквівалент волонтерської праці

На початку ХХ століття ідея волонтерства в Японії дістала суспільний резонанс, і 1910 року уряд створив систему волонтерської допомоги «Хоумен інн» (сучасна назва «Мінсей інн»). Досі зберігається головний принцип роботи цієї системи: вибрані члени суспільства, завданням котрих є визначення рівня добробуту громадян, діють у співпраці з урядом. В сучасній Японії налічується понад 3300 волонтерських центрів, які працюють майже в усіх муніципалітетах країни.

У тих країнах, де існують міцні традиції волонтерства - у Великій Британії та Німеччині – добровільну діяльність й самих волонтерів захищено законом. Країни Центральної і Східної Європи теж зробили крок від

офіційного визнання волонтерства до створення правового поля, що сприяє розвитку волонтерської діяльності. Закони, що регулюють добровільну діяльність, прийнято в Хорватії, Чехії, Угорщині, Італії, Латвії, Литві, Люксембурзі, Македонії, Польщі, Португалії, Румунії, Іспанії та ін. Так у Франції до нього залучено 19%, в Німеччині – 34%, в США майже 56%, в Японії – 26% населення (рис. 1.4).

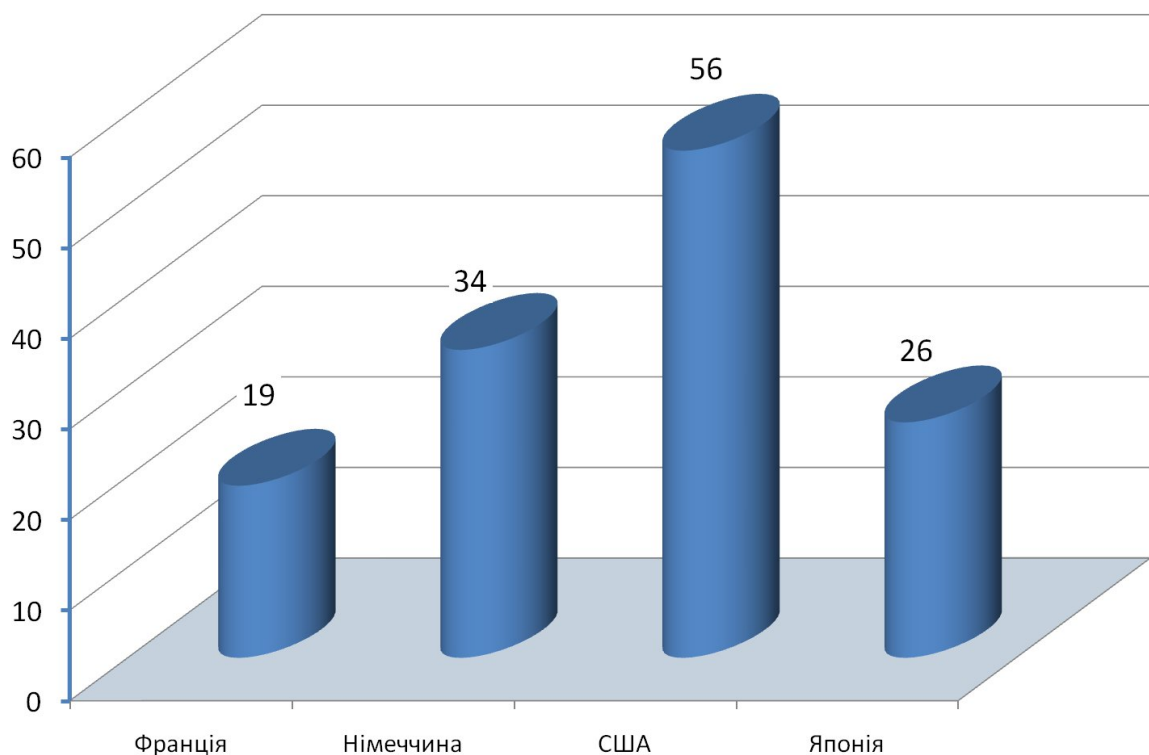

Рисунок 1.4 - Зайнятість населення у волонтерській діяльності

Джерело: розробка автора

Аналіз статусу волонтерів у світі засвідчує, що правове регулювання волонтерської діяльності потрібне для того, аби гарантувати добровольцям захист і відрізнити їх від найнятих робітників.

Слід звернути увагу, що у 1991 року в Італії закон про волонтерство офіційно визначив стосунки волонтерів з державними організаціями, і так з'явився соціальний волонтер. Однією з найбільших організацій, котрі розвивають цю справу в країні, є Італійський фонд волонтерства, створений з ініціативи Римської ощадної каси. Фонд надає консультаційні та освітні

послуги, випускає «Журнал волонтера», заснував кілька національних премій в цій добродійній сфері, щоб виявляти й підтримувати найперспективніші та най-ініціативніші групи, які вирішують соціальні проблеми. В Італії працює Постійний комітет голів волонтерських організацій і фондів, що представляє інтереси двох мільйонів волонтерів перед урядом, парламентом, церквою, різними суспільними інститутами [8].

1.2. Історико-правовий аспект волонтерського руху в Україні

В Україні бути меценатами, філантропами, добродійцями було заведено з давніх часів, а вже у 2003 році волонтерську діяльність було визнано офіційно Кабінетом міністрів України затвердженням Положення «Про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг», далі - у 2011 році, ухваленням Верховною Радою Закону «Про волонтерську діяльність» [9,10].

Історія розвитку волонтерської діяльності і волонтерського туризму, як його похідною, безумовно має в Україні таке ж саме походження, як і у світі, що викладено у попередньому підрозділі дослідження. Автор дослідження підкреслює думку фахівців про те, що форми допомоги та підтримки людей зародились в найдавніший період слов'янської історії і носили не тільки внутрішньородовий характер, але й виходять за його межі та в подальшому створили передумови для християнської моделі допомоги і підтримки нужденних. Також автор представленої кваліфікаційної роботи в межах даного підрозділу надає коротку характеристику етапів фориування благодійності на теренах України-Руси, як історичних передумов сучасного волонтерства та його похідних.

Так історія має безліч прикладів великокнязівської добродійності. Так, ми знаємо, що княгиня Ольга (945-964 рр.) одягала бідних і допомагала вдовам, сирітам, убогим та іншим нужденним. У деяких джерелах є свідчення,

що княгиня Ольга заснувала першу лікарню у Києві, в якій доглядати хворих було доручено жінкам.

За часів Київської Русі, Київський князь Володимир (980-1015 рр.) Статутом 996 р. офіційно зобов'язав духовенство займатися громадським піклуванням, визначивши десятину на утримання монастирів, церков, богаділень і лікарень. Протягом багатьох століть, церква і монастирі залишалися осередком соціальної допомоги старим, убогим і хворим. Сам князь Володимир служив для народу зразком співчуття і був «справжнім батьком бідних».

Саме, при князі Володимирі, були побудовані перші шпиталі і богадільні. Він відмінив смертну кару, тортури й знівечення. Правитель велів «всякому злиденному й убогому» приходити безперешкодно на княжий двір, щоб харчуватися. При цьому, для хворих, нездатних самотійно рухатись, прикутих до ліжка, князь Володимир звелів готувати, на великі відстані, спеціальні візки, які завантажувалися хлібом, овочами, медом, квасом. Супроводжувати ці візки повинні були люди, які відрізнялися чесністю, непідкупністю, проникнуті непоказною християнською мораллю [11]. За свідченням зарубіжного купця і дослідника Іакова Мніха, який перебував в той час в князівстві, подібні добродійні акції проводилися не тільки в Києві, а й в самих віддалених місцях Київської Русі.

Ідеї християнської моралі у сфері добродійності органічно переходили до наступних поколінь князів. В цьому аспекті виділявся князь Ярослав Володимирович (1019-1054). А. Екземплярський, вивчаючи життєдіяльність великих і удільних князів Північної Русі, в період навали монголо-татарських племен, відзначає, що, подібний вид підтримки, в той період, поширений повсюдно. Так, у 1238 році, князь Ярослав Всеволодович, прибувши у Володимир, здійснив ряд заходів з організації відбудови міста. "Первою турботою князя було очищення столяного міста від трупів, якими наповнені були не тільки вулиці, двори і житла, але й самі храми; потрібно було зібрати і підбадьорити розбігшихся від татарської навали жителів" [12]. Поховання в

братських могилах – скудельніцах – це теж функція і завдання князя, – і тут спостерігається не тільки християнсько-моральний борг, традиція, обряд, а й заходи проти поширення різних морових пошестей. Ярослав Мудрий відкрив училище для трьохсот сиріт, в якому навчали, поряд з військовим мистецтвом, читанню, малюванню і різним ремеслам. Князь доповнив Церковний і Земський Статути додатковими розділами, пов'язаними з ідеями доброчинності. Ярослав Мудрий, – великий будівничий держави, був, також, ктитором, вкладаючи у будівництво кошти не тільки державні, а і власні. У 1037 році було збудовано церкву Святої Софії. Князь опікувався школами, бібліотеками. Мав одну з найбільших бібліотек у світі, таємницю місцезнаходження якої, до сьогодні, не розкрито. Заснував у Новгороді школу для юнаків.

Відзначимо, що меценатська діяльність князів Володимира і Ярослава сприяла розвитку культури Київської Русі. Донька Ярослава Мудрого, Анна, докладала зусиль щодо поширення медичних знань у князівстві.

Допомагали бідним також князі Ізяслав і Всеволод Ярославовичі. За їхнього правління широковідомий єпископ, Єфрем Переяславський, побудував "строєній банних і врачеве" для бідних і сиріт, призначав їм медиків, установив, щоб повсюдно хворих доглядали й лікували безкоштовно.

У сфері добродійних діянь, добру пам'ять залишив Володимир Мономах (1078-1125). Він щедро роздавав гроші, необхідні речі всім нужденним, за свідомством літописця, робив це обома руками. Князь вважав, що допомога бідним і страждалим повинна бути головним моральним обов'язком можновладців. У власному повчанні, Володимир Мономах переконує нащадків опікуватися нужденними: "Всего же паче убогих не забывайте, по силе своей кормите, снабдите сироту, вдовицу оправдайте сами и не отдавайте сильным на погубление человека" [12].

З утвердженням нової віри та заснуванням церковної організації поширилося цілеспрямоване опікування знедолених і немічних. Релігія стала

рушійною силою розвитку доброчинності, яка визнається нормою християнської моралі й втіленням чеснот справжніх її представників.

Період церковної благодійності, що розпочався з прийняттям християнства у 988 році, - один із найтриваліших в історії України. Самобутній характер наших попередників формувався задовго до введення християнства в Київській Русі. У нашій країні християнство модернізувалося, пристосувало свої догмати до уявлень східних слов'ян про добро і зло, богів-покровителів й інші надприродні сили та земні явища. Вчення церкви про рятування душі, людинолюбство, справедливість, доброчинність, скромність було співзвучне зі слов'янською духовністю і сприяло поширенню цього вчення серед нашого народу. Християнство відіграло позитивну роль і в історичному розвитку нашого народу, у тому числі, у поширенні благодійності. Таку саму місію виконували й інші релігії, що, в тій чи іншій формі, проповідували гуманістичне ставлення до бідних, нужденних. Так, іслам, як один із п'яти своїх стовпів, розглядає обов'язкову благочинність через спеціальний податок і милостиню. Саме тому, Емерсон Ендрюс обстоював тезу про те, що «матір'ю філантропії є релігія» [13]. Із запровадженням візантійської релігії починає формуватися християнська концепція допомоги, в основі якої – філософія любові до ближнього, – «Полюби ближнього твого, як самого себе» – ця формула визначала сутність вчинку індивіда [14]. Основними об'єктами допомоги були хворі, жебраки, вдови, сироти. Виникли законодавчі акти, що регулювали соціальну підтримку різних категорій населення.

Протягом багатьох століть, соціальна допомога в Україні-Русі, значною мірою була зосереджена в церквах і монастирях. Оскільки, покликане на Русь православ'я, спочатку, не мало ані своїх інститутів, ані системи фінансування, ані священиків, формуванням їх опікується держава. Тип відносин між церквою та державою запозичується у Візантії. Фінансова підтримка церкви здійснюється за рахунок відрахувань від князівських доходів (десятина). Держава в особі княжої влади бере на себе будівництво монастирів і храмів, підготовку священиків. Влада ж визначає клієнтів, тобто осіб, яким церквою

має надаватися допомога. Коло їх поступово розширюється. Але, коло інститутів підтримки в період, що розглядається, залишається практично без змін, – «больниці (лікарні в монастирях), гостинниці (заїжджі двори), странноприймниці (будинки для ночівлі прочан», що знаходились під церковним контролем). Одні з них, – будинки для прочан, – будувала церква, інші, – лікарні, – жертводавці, благодійники, – руські князі або церковні діячі.

Монастирі спочатку існували як закриті товариства. Вони не прагнули спілкування з народом, бо чернецтво було подвижництвом, зреченням світських спокус. Саме ця замкнутість, відчуженість, аскетизм стають притягальними і для поганської свідомості. Монастирі сприймаються як якесь таїнство, що приносить чудесне зцілення, де «пророцтвують», «множать мед і хліби».

Маючи більш високу культуру життєдіяльності, монастирі являли собою багатофункціональну систему самопідтримки, де створювався особливий тип самопомоги людині, пов'язаний з основними найважливішими сферами її життя: спілкуванням, навчанням, спільним проживанням у товаристві, лікуванням, веденням господарства. Тому, традиційні функції монастирського життя сприймаються населенням Київської Русі як відкриття [15, 16]. Таким чином, в найдавніший період слов'янської історії зароджуються цікаві форми допомоги та підтримки. Вони носять не тільки внутріродовий характер, але і виходять за її межі, стають основою для християнської моделі допомоги і підтримки нужденним

Монголо-татарські спустошення завдали непоправної шкоди Україні, її суспільно-політичний розвиток ще довго стримувало поневолення іншими державами, а творчі сили виснажували чужинські впливи, війни, чвари. Та, навіть, за таких умов, закладені, ще з часів Київської Русі, традиції благодійницької діяльності не були забуті. На складному шляху відродження і державотворення поступово розвивалися різні форми суспільної опіки, з яких виразно окреслювалися два провідних напрями, що доповнювали один одного. Перший, – продовження традицій Володимира та інших князів, які

були прикладом особистого благодіяння і захисту вбогих, старців, сиріт та інших страдників. Другий, – посилення організуючого початку, удосконалення форм і масштабів державної підтримки соціально вразливих верств населення при збереженні й заохоченні благодійницької діяльності церкви. Українські князі, Острозький, Вишневецький, гетьмани Сагайдачний, Хмельницький, Мазепа, більшість місцевих феодалів, були, як правило, вихідцями із середніх верств населення, знали запити своїх співвітчизників у низах, у критичних ситуаціях намагалися допомагати найзнедоленішим. Перед лицем чужинської загрози, в умовах тривалої бездержавності, на південноруських землях існували і зміцнювалися, загалом, демократичні, гуманні, для свого часу, звичаї, традиції, форми соціального буття [17].

Братства, як осередок благочинства та захисту православної віри та української культури виникли в історії України у XV-XVII ст. і характеризують період церковно-державної благодійності.

Освічені люди того часу шукали різноманітні засоби, щоб стримати польський наступ. Найважливішою була справа заснування нових шкіл. Недостатній розвиток освіти вважали за головну причину занепаду культурного і національного життя. Першочергово, на цю потребу відгукнулися братства, – православні громадські об'єднання, які брали активну участь у розв'язанні багатьох соціальних проблем своїх членів і тогочасного українського суспільства [18].

Вітчизняні науковці також досліджують феномен участі козацтва Запорізької Січі XVI-XVIII ст. у благодійності. Як стверджують дослідники, - козаки, за власний кошт, утримували лікарні, шпиталі, різні інституції при монастирях, а також цілі церковні парафії, робили значні матеріальні внески у храми, прихожанами яких себе вважали. Діяльність гетьманів сприяла «золотій добі» українського барокового мистецтва. Зокрема, це проявилось в архітектурі. Гетьман Самойлович особисто давав вказівки архітекторам, які виконували його замовлення і під свою опіку взяв Мгарський, Чернігівський Троїцько-Іллінський, Густинський монастирі. Гетьман, Іван Мазепа, витратив

на будівництво та реставрацію церков, храмів, монастирів суму, яка була більша як 10 річних бюджетів Гетьманщини. Наявність фамільного монастиря була ознакою престижу гетьмана. Іван Мазепа опікувався літературою, наукою, мистецтвом. Завдяки гетьману, Київсько-Могилянський колегіум, у 1701 році, отримав статус «академії». Для цього навчального закладу він виділяв постійно кошти. Коли гетьман помер, то козацька старшина, у Бендерах, точно і не підрахувала суму, яку витратив гетьман на меценатські потреби у «побожному намірі, на будову багатьох церков і монастирів, на милостині» [19].

Гетьмана наслідували полкові старшини: Кочубей, Дунін-Борковський, Манієвський, Лизогуби та ін. Вони, за свій кошт, будували храми, а штрихари вирізували гравюри з метою звеличення меценатів.

Федір Ернст стверджує, що доба Мазепи характеризується надзвичайним піднесенням у всіх галузях мистецтва: в архітектурі, різьбі, малярстві, гравюрній орнаментиці, прикладному мистецтві. Дерев'яне будівництво, в добу Мазепи, припиняється майже зовсім, бо тогочасні меценати українського мистецтва – гетьман і козацька старшина – виявляли: «великий хист до будування камінних церков, ніби, просячи Бога, простити їм, не завжди чисті шляхи, якими вони здобули свої багатства».

У поселеннях запорожців, типовим явищем була церква, з одного боку якої знаходився шпиталь, а з іншого – школа. Це була традиція, яка відображала спосіб і характер козацького життя.

На берегах річки Самари, в Подністров'ї, у Трахтемирові, під Каневом, у Лебединському монастирі, поблизу Чигирина, при Левківському храмі, біля Овруча, – скрізь, по Україні, були благодійні установи для поранених і старих воїнів Запорізької вільної республіки. Було таких шпиталів, як свідчать джерела, у Ніжинському полку – 138, у Чернігівському – 118, у Лубенському – 107, у Переяславському – 52, у Полтавському – 42 і т.д. Це були, водночас, і лікарні, і притулки, і громадські осередки для тих, хто не міг боротися і працювати, про кого дбало тогочасне українське суспільство [20].

Наступним етапом розвитку благодійності на теренах України вважаються часи формування Острозької та Києво-Могилянської Академії як результат філантропічної діяльності видатних українських меценатів : князів Острозьких, Петра Могили, митрополита Іларіона, гетьманів - Петра Конашевича-Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Івана Самойловича, Івана Мазепи, Івана Скоропадського, Михайла Грушевського та багатьох інших.

Дві українські академії, – Острозька та Києво-Могилянська виплекали у своїх стінах еліту рідного краю – видатних письменників, полемістів, друкарів, філософів, твори, які виховували молодь в дусі благочестя, патріотизму, гуманізму. Тим самим, вони справили вплив на розвиток соціальної роботи, в епоху Українського Відродження. Таким чином, поряд з поширенням ідей милосердя, доброзичливості, взаємодопомоги, українські діячі дотримувалися думки про необхідність існування у світі соціальної гармонії, усунення соціальної нерівності, що є історичними передумовами зародження та подальшого формування волонтерства на території України.

Кінець XIX – початок XX століття називають «золотою добою» українського меценатства, внаслідок соціально-економічних перетворень, викликаних відміною кріпацтва, розвитком ринкових відносин та підприємництва. Поширюється соціальне благодійництво. Серед меценатів, що належали XVIII-XIX століттю і зробили вклад у розбудову культури України, імена канцлера Російської імперії О. Безбородька, козака – вельможі Д.Трощинського, меценатки з козацького роду Єлизавети Милорадович та Григорія Галагана, родини Терещенків, та інших. Меценати піклуються про жебраків, покинутих дітей, безпритульних, глухонімих, людей похилого віку, хворих. Розширились і шляхи передачі коштів на благо закладів освіти. Це були духовні заповіти, стипендіальні фонди, пожертви благодійним організаціям і земствам [21].

Також необхідно зазначити, що усі прояви меценатства та благодійності також мали місце й на теренах теперішнього Дніпра. Ще у 1868 р., у місті,

створено благодійне товариство, діяльність якого поступово розширювалась, перш за все, за рахунок членських внесків і пожертв. Крім роздачі грошової допомоги, товариство влаштувало міську богадільню ім. П. Белявського, відкрило дешеві їдальні, нічліжки, Ольгінський і Благовіщенський притулки. У 1899 р. урочисто відкрили будинок працелюбності на 25 чоловік, а у 1910 р., освятили нове спеціальне приміщення для нього. До благодійних закладів відносилися такі утворення як «Опікунство дитячих притулків», місцеве відділення «Товариства Червоного Хреста», десятки товариств допомоги незаможним учням місцевих закладів освіти. Очолювали товариства і опікунства губернатори, їх дружини, єпископи, предводителі дворянства, купці. У 1910-1917 рр., багато благодійних товариств очолював губерньський провідник дворянства, останній губернатор міста князь М. П. Урусов, а почесною попечителькою була його дружина, Віра Георгіївна [22].

Духовний пастир Української греко-католицької церкви і всієї галицької гілки нашого народу з 1901 по 1944 рр., – Митрополит Галицький, Архієпископ Львівський та Єпископ Кам'янець-Подільський, - Андрій Шептицький, був без сумніву, найвидатнішим діячем української національної церкви ХХ ст., найяскравішою особистістю серед українців цього періоду. Так Митрополит Андрій надихав українців на боротьбу за незалежність, відстоював їхні права перед австро-угорською, російською, польською, радянською, німецькою окупаційними владами. Слід відзначити, що Митрополит Андрій ніколи не відокремлював служіння Богові від служіння своєму українському народові, вважаючи, таким чином, головну мету свого життя двоєдиною. Він повсякденно розбудовував кожен ділянку суспільного життя, клав ті цеглинки, які потрібні для побудови потужного державного організму.

Проповідуючи християнське милосердя, митрополит здійснював дієві заходи в цьому напрямку. В одному з листів до матері, Андрій Шептицький писав: «Для мене, місіонера, нема і не може бути ні однієї чужої ділянки з життя, дорученого мені Богом, народу, незалежно, чи це буде промислом чи

шкільництвом, мистецтвом чи гігієною, купецтвом чи філософією, наукою чи спортом» [23].

Петро Біланюк, доктор богослов'я, написав про Шептицького: "Без перебільшення можемо ствердити, що, ціла перша половина ХХ століття, в історії Української Церкви і Народу, стоїть під знаком великого Митрополита Андрея. Кожне велике діло, в західних областях України, або започатковував, або благословив і підтримав наш український Мойсей". Крім захисту інтересів української церкви, А.Шептицький займався меценатством. Митрополит був фундатором першої української фахової господарської школи в Західній Україні, опікувався "Просвітою", при якій було засновано, у 1910р., однорічну рільничу школу. Школі було надано не тільки приміщення для навчання, а й господарські будинки, сільськогосподарські знаряддя й машини, дослідні поля, ставки, пасіки, худобу. У Львові, Шептицьким було засновано «Народну лічницю», єдину українську лікарню. Андрій Шептицький опікувався сиротами, тому, у 1917р., для українських сиріт було засновано Фонд митрополита Андрея Шептицького. Раніше, відкрилися, ним засновані, сиротинець, бурса й притулок для вбогих. Серед цих та інших благодійних справ, найбільшим культурним досягненням митрополита був Український національний музей у Львові, який було засновано у 1913 році [24].

Необхідно також приділити увагу феномену волонтерства сьогодення. В цілому немає точної дати утворення волонтерського руху з допомоги армії в цілому в Україні, як і точної дати формування їх у волонтерські організації. Першими вітчизняними волонтерами можна вважати представників Червоного Хреста, які організовували добровільний запис у сестри милосердя для роботи в шпиталях та лікарнях для бідних. За деякими даними, зберігалася розписка від 21 січня 1919 року щодо пожертви селянами другій сотні Окремого куріння Січових стрільців м. Нового Буга: 38 хлібів, 12 кусків сала, 11 карбованців і 60 копійок [7].

Таким чином, в найдавніший період слов'янської історії зароджуються цікаві форми допомоги та підтримки. Вони носять не тільки внутріродовий

характер, але і виходять за її межі, стають основою для християнської моделі допомоги і підтримки нужденним.

Безумовно, що дослідження кожного етапу становлення та розвитку благодійності та меценатства в Україні як основи майбутнього волонтерства є метою окремих досліджень та в рамках представленої кваліфікаційної роботи узагальнено та представлено в контексті теми завдання та графічно проілюстровано на рис. 1.5.

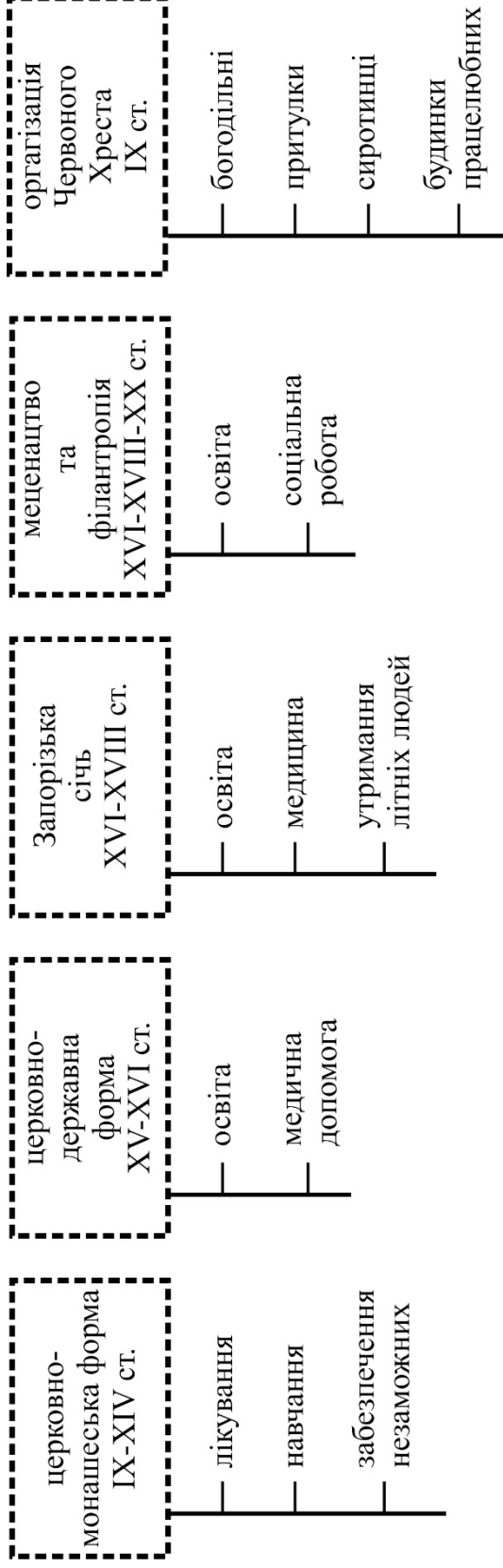

Рисунок 1.5 - Етапність розвитку благодійності в Україні IX-XIX ст.

Джерело: розробка автора

1.3. Сучасні напрями світової волонтерської діяльності

Туристична сфера – це бізнес, проте існує і волонтерський підхід та його різновиди у цьому виді діяльності. Завдяки цьому молодь має змогу подорожувати, розвиватись та допомагати іншим. Як зазначають фахівці - до волонтерського туризму залучено багато громадських організацій, спілок нацменшин, міжнародних фондів, агенцій з розвитку туризму, – така різноманітність об'єднань дає все більше можливостей подорожей та отримання нового досвіду для учасників цих заходів. Волонтерський туризм – це багатогранне явище, що поєднує у собі ознаки таких видів туризму, як екотуризм, сталий туризм, альтернативний туризм, пригодницький туризм, культурний туризм. Волонтерські подорожі є різноманітними за напрямками та тривалістю. Міжнародні організації укладають волонтерські програми, які охоплюють усі сфери - в Україні - це Спілка Форум», Ресурсний центр «Гурт».

Портал «ГУРТ» є щоденним інструментом інформування та використання для лідерів громад, менеджерів громадських, благодійних організацій, донорських структур, соціально відповідального бізнесу, представників органів місцевого самоврядування, органів державної влади та журналістів. На порталі можна спілкуватись онлайн, знаходити партнерів і волонтерів для свого проекту. Щодо міжнародних волонтерських платформ - то їх різноманітність в Україні представлена GoEco, Helpx, WWOOF, доречі GoEco є провідною компанією з екологічного туризму з різноманітним вибором напрямів діяльності [25].

В межах розкриття теми дослідження туризм є складним багатограним явищем, що виконує низку важливих соціально-економічних функцій. В процесі його розвитку виникла значна кількість різних видів туризму, кожен з яких сприяє реалізації відповідних функцій. Разом з тим, останнім часом

виникають нові види туризму, що за своєю суттю кардинально відрізняються від традиційних видів туризму, допомагаючи їм в більшій мірі реалізувати економічну функцію, але цілком можуть бути класифіковані різновидом волонтуризму, як його похідна. До таких новітніх інструментів розвитку туристичного бізнесу належить філантуризм.

Поняття «філантуризм» (від англ. *philantourism*) досить нове у світовій туристичній практиці. Під ним розуміють один із варіантів волонтерського туризму, за якого мандрівники свідомо обирають місце для власного відпочинку з метою підтримки місцевих громад, усвідомлюючи, що витрачені на подорож кошти сприятимуть підтримці локальної економіки, заходів, проєктів.

Сутність філантуризму полягає у наявності певної благодійної мети в процесі вибору напряму туристичної подорожі, адже у переважній більшості подорожей їх результатом для туриста є емоції, а для приймаючої сторони - фінансові доходи. Тобто, плануючи подорож турист як мінімум у рівній мірі враховує свої очікування від туристичної подорожі та потреби дестинації у доходах від туристичної діяльності. Вибір на користь певної туристичної дестинації може бути зумовлений низьким рівнем розвитку економіки, незначні в'їзні туристичні потоки у цій дестинації чи її віддаленість від основних туристичних ринків тощо. Турист обираючи таку дестинацію як напрям своєї подорожі певною мірою сприяє покращенню її економічного становища. Адже купівля сувенірів чи авторських виробів у вуличних торговців, навчання місцевим ремеслам, проживання у колективних чи індивідуальних засобах розміщення та споживання інших туристичних послуг сприяє покращенню економічного становища як безпосередньо місцевого населення, так і суб'єктів туристичного бізнесу.

Слід зазначити, що філантуризм - це не просто добровільна безоплатна передача коштів у певній дестинації. Це повноцінні туристичні подорожі із туристичним обслуговуванням. Тому, розвиток філантуризму для підвищення економічної активності потребує забезпечення максимально можливого рівня

туристичного обслуговування, виходячи з наявних фінансових, кадрових, культурно-історичних, природних та інших ресурсів.

Для філантуристичних подорожей, як правило, обирають маловідомі туристичні напрями, що не мають масових туристичних потоків. Тому ці подорожі мають низку характерних ознак:

- максимальна конфіденційність у пунктах призначення;
- пріоритет у пошуку непопулярних напрямків максимально віддалених шуму та метушні;
- можливість надати позитивний вплив на місцеві спільноти та їхню економіку;
- високі стандарти чистоти та здоров'я;
- персоналізація досвіду [26].

Актуальність філантуризму в нинішній час зростає, враховуючи необхідність розвитку внутрішнього туризму для подолання економічних наслідків протиепідеміологічних заходів для стримування пандемії коронавірусу, що реалізовувалися на міжнародному та національному рівнях. Тенденція до збільшення внутрішніх туристичних потоків намітилася з 2021 року у більшості країн світу, що можна вважати початком розповсюдження філантуризму. Враховуючи, що видова сутність філантуризму полягає здебільшого у виборі напрямку подорожі виходячи із благодійних мотивів, існує можливість і необхідність його поєднання із культурно-пізнавальним, пляжним, гастрономічним, фестивалічним та іншими видами туризму. Тому кожна дестинація, виходячи із наявних туристичних ресурсів має розвивати кілька видів туризму для можливості використання філантуризму для розвитку місцевої сфери туристичного бізнесу.

Таким чином, філантуризм є новим специфічним видом туризму, що забезпечує розподіл туристичних потоків на користь дестинацій з найбільшою потребою економічної підтримки туристичного бізнесу [26].

З урахуванням виконаних досліджень можна представити процес трансформації благодійництва та його духовних проявів у сучасні види туризму, представлені на рис. 1.6.

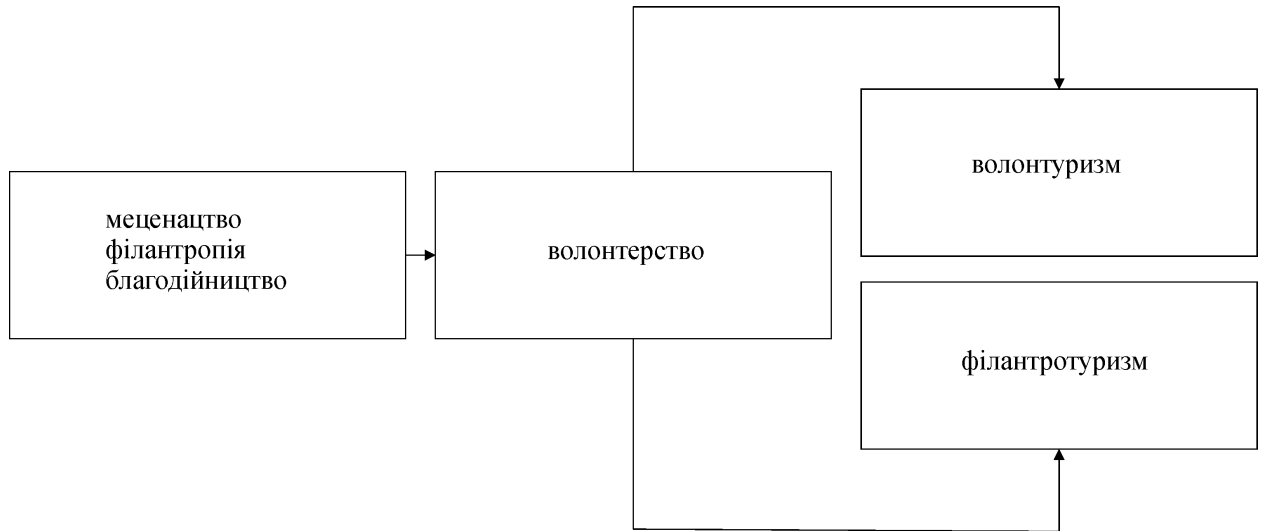

Рисунок 1.6 - Трансформація форм благодійності

Джерело: розробка автора

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ

2.1. Роль та місце волонтерського туризму в туристичній діяльності

Сьогодні волонтерський туризм, продовжує залишатися популярною альтернативою звичайному відпочинку. Наприклад, мандрівник може відвідати якийсь екзотичний регіон з метою волонтерства. Це може бути чудовим способом для реалізації деяких функцій туризму, коли людина дізнається про іншу культуру, досліджує країну, допомагаючи нужденним. Замість звичайних туристичних зупинок, учасники подорожі проводять більше часу з місцевими жителями, а не на популярних туристичних маршрутах, що може надати значно більш автентичний погляд на країну, ніж звичайна відпустка.

Фінансування таких поїздок може бути з різних джерел. Зазвичай, волонтери самі беруть на себе витрати: трансфер, чи будь-то житло, їжа, інша діяльність, ці гроші потрапляють до місцевої громади. Вмотивовані волонтери можуть також зробити пожертвування, або зібрати кошти для регіону після завершення поїздки. Такий формат поїздки забезпечує необхідні кошти в місцеву економіку та оплачує більше роботи, що мають виконати місцеві жителі, тобто, витрати волонтера на поїздки можуть принести більше користі, ніж фактична робота.

Багато волонтерських турів проводяться в тих регіонах світу, де є потреба, і волонтери надають кошти. Допомога може надаватися у вигляді часу, грошей, або будь-якої іншої потреби бідної території. Популярність волонтерського туризму стрімко зростала з 2005 року, але ця практика має певні переваги та недоліки. Не всі ставляться до цього з таким ентузіазмом, як інші. Оскільки багато хто зважає переваги волонтерського туризму, ось плюси та мінуси цього популярного виду подорожей:

Категорія волонтерського туризму, як форма «альтернативного туризму», пропонує альтернативний напрямок, метою якого є допомога туристів місцевій громаді. Волонтерський туризм (рис. 2.1) пов'язаний із соціальним туризмом, благодійним туризмом, культурним туризмом, науковим туризмом, пригодницьким туризмом та іншими, що пов'язують туриста-волонтера з роботою на місцевому рівні, в проектах в громади, які також можна реалізовувати і за допомогою культурного туризму [27].

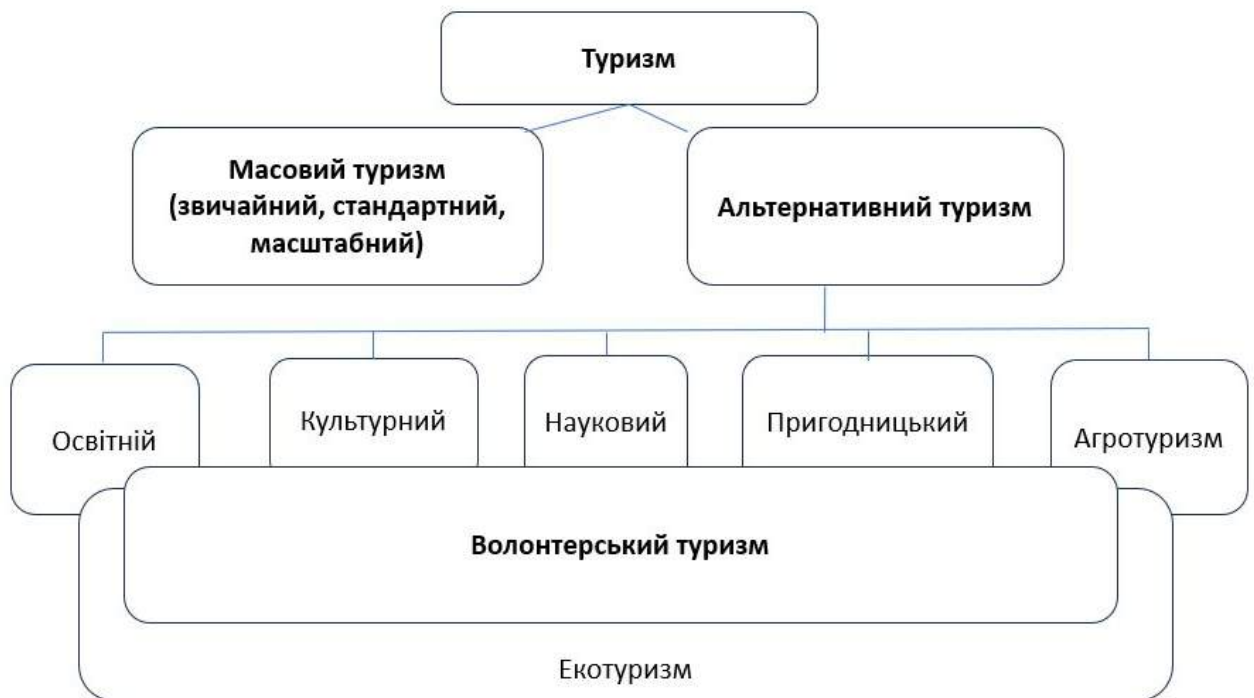

Рисунок 2.1 – Визначення місця волонтерського туризму

Джерело: адаптоване автором на основі [27].

Волонтерський туризм є популярною альтернативою для багатьох туристів і вивчався багатьма дослідниками. Тривають дискусії щодо визначення волонтерського туризму та які туристи є волонтерами-туристами. Дивлячись на це слід звертати увагу на період волонтерства, тип волонтерства, мотивацію до волонтерства та мету поїздки.

Волонтерський туризм передбачає широкий спектр учасників, місць і видів діяльності. Популярність даної категорії підтверджує й кількість досліджень волонтерського туризму, що зростає, особливо в багатьох останніх

дослідженнях, з точки зору ринку, його масштабу та мотивації учасників [27]. Сектор волонтерського туризму існує з 1990 року, і за оцінками експертів, 1,6 млн людей у всьому світі щорічно беруть участь у проектах волонтерського туризму, а туристи-волонтери витрачають від 1 041 млн доларів до 1,63 млрд доларів на рік [28]. Міжнародна екологічна благодійна організація Earthwatch, виявила, що з 1971-2008 роках, понад 90 000 волонтерів брали участь у 1350 проектах у 120 країнах, та виділили понад 67 млн доларів США та 11 млн годин наукової роботи [29].

Крім того, волонтерський туризм можна знайти у Всесвітній павутині. Пошук у Google за словом «волонтерський туризм» у квітні 2008 р. дав 230 000 звернень, а в серпні 2017 року було знайдено 6 170 000 звернень, які включали опубліковані дослідження, операторів волонтерського туризму, а також популярну пресу [30].

В основі волонтерського туризму лежить те, що туристичні підприємства можуть і повинні чинити позитивний вплив на місцеву громаду – в місці реалізації волонтерських проектів. Багато благодійних організацій разом з кваліфікованими волонтерами надають життєво важливу допомогу, наприклад, медичні волонтери, які подорожують у сільську місцевість до країн, що розвиваються, щоб надавати допомогу, навчати місцевих жителів, або надавати громадам терміново необхідні засоби. Також існує волонтерська допомога після стихійного лиха, наприклад, допомога відновлення спільноти і т.п. Спираючись саме на такий досвід, реалізація волонтерських туристичних проектів може бути надзвичайною конструктивною. Позитивний досвід у якості волонтера може призвести до повторних волонтерських поїздок і кращої обізнаності волонтерської допомоги. Крім того, волонтерський туризм створює умови взаєморозуміння між культурами завдяки міжкультурному досвіду та взаємодії [27, 30].

Існують різні типи туристів, які роблять свій внесок у волонтерські проекти, різні мотивації, очікування та перспективи щодо волонтерського туризму, але всі вони шукають незвичайних подорожей. Більшість туристів-

волонтерів – жінки від 20 до 25 років. «Волонтер, який може надати необхідну допомогу та необхідні навички в належно організованому та забезпеченому ресурсами середовищі є абсолютною силою назавжди» [31]. Але чи кожен волонтер здатний працювати волонтером, це питання сумнівне на кожному проєкті. Багато туристичних організацій не роблять різниці між волонтерами відповідно до рівня їхньої кваліфікації. Навпаки, кожен турист може стати волонтером, якщо він робить платіж до фонду (організації). Туристи-волонтери, як правило, вважають, що вони можуть змінити ситуацію у країнах, що розвиваються, під час проєкту протягом 3 тижнів. Але насправді, ситуація може бути більш складною.

Потрібно зауважити, що за останні роки відбувся зсув у мотивації волонтерів від альтруїстичної до більш самореалізованої мотивації. Сьогодні туристи-волонтери вважають дуже важливим зробити внесок у волонтерський туризм обумовлений власним особистим розвитком і соціальним статусом, а не метою допомога іншим у біді. Дивлячись на комерціалізований сектор волонтерського туризму, туроператори є ключовою зацікавленою стороною між волонтерами та волонтерськими проєктами. Волонтерський туризм дедалі більше комерціалізується бізнес. Кожна компанія працює по-різному, що робить волонтерський туризм важко порівнювати та оцінювати. Проєкти волонтерського туризму по всьому світу розкривають а збільшення прибутку на ринку волонтерського туризму.

Волонтерський туризм можна розглядати як форму альтернативного туризму, екотуризму, відповідального туризму та сталого туризму з вибором освіти, включаючи екологічні та соціальні аспекти [27, с. 31]. Волонтерський туризм є традиційним для некомерційних благодійних організацій, або наукових організацій, що навчають волонтерів-вчителів, медсестер та інженерів для довгострокових проєктів. Нині волонтерський туризм став нішевим сектором індустрії туризму, що приваблює найрізноманітніших мандрівників, у яких мало часу і немає спеціального досвіду, навичок та

освіти, і т.д., а сам процес організують туроператори процес організують туроператори [32].

На ринку відбулася трансформація від некомерційних постачальників до суміші некомерційних і комерційних проміжних продуктів. Ще в квітні 2012 року Асоціація торгівлі пригодницькими подорожами (Adventure Travel Trade Association – АТТА) провела опитування понад 140 членів, туроператорів, які працюють у секторі пригодницьких подорожей. Згідно зі звітом АТТА, 55% опитаних на той час здійснювали волонтерські поїздки, 41% туроператорів, які не пропонують волонтерський туризм, розглядають волонтерський туризм як подорожі, що планують реалізувати в майбутньому. Ці цифри вже тоді демонстрували, що є прихований попит на волонтерський туризм і туроператори готові запропонувати своїм клієнтам послуги, що будуть його задовольняти [34]. Сьогодні АТТА реалізує свою діяльність повністю узгоджено з Цілями сталого розвитку (ЦСР) та вимагає переходу на принципи ЦСР учасників асоціації.

Міжнародне товариство екотуризму (International Ecotourism Society TIES), наприклад, надає докладні рекомендації що стосуються сталого управління, вимірювання, моніторингу та звітування туроператори, які хочуть запропонувати волонтерський туризм [35]. На своїх сайтах туроператори, як правило, інформують своїх потенційних туристів як бути відповідальним учасником процесу, однак ця інформація обмежена й не дає можливості стати волонтером, чи досягнути керівні принципи ЦСР. Ця інформація не здається важливою для туроператори. Крім того, майже немає інформації про те, як і чому туроператори вибирають певний проект. Навіть незважаючи на те, що туроператори забезпечують туристів набором в певному пакеті, що стосуються волонтерського туризму, незрозуміло: чи туроператори дотримуються певних вказівок, як туроператори вибирають волонтерський проект, чи можуть туроператори вплинути на зміну мотивації туристів і їх значення для відповідального туризму, чи є ці аспекти частиною ключових бізнес-цілей туроператора, чи, просто задовольняють потреби споживача.

Якщо узагальнити продукти на ринку волонтерського туризму, то туроператори пропонують переважно п'ять поширених типів волонтерських туристичних проектів: соціальні, природоохоронні, тваринницькі, будівельні; медичні рис. 2.2.

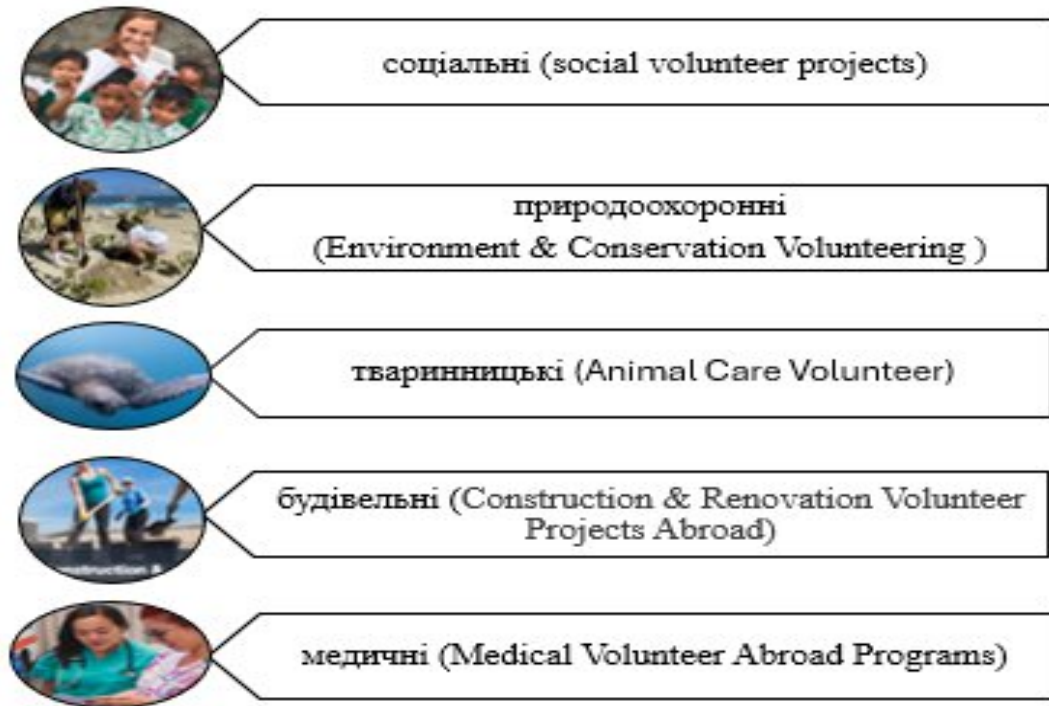

Рисунок 2.2 – Типи волонтерських проектів, що представлені на ринку
Джерело: сформоване автором

Під час проведення аналізу веб-контенту [27] було зауважено, що значна частина туроператорів визначають себе як неприбуткову організацію – з метою – приховати факт отримання підприємством прибутку. Компанії намагаються створити імідж для потенційних туристів-волонтерів, що всі гроші туристів-волонтерів направляють безпосередньо на проекти волонтерського туризму. Також є туроператори, що вдаються до послуг інших компаній для реалізації волонтерських поїздок. Крім того, шведське джерело Allabolag [36] стверджує, що всі Шведські туроператори, яких досліджували, називалися «aktiebolag», що означає, що це компанія з акціями, які не представлені на ринку. Туроператори, що позиціонують себе як неприбуткова організація, намагаються створити кращий імідж, ніж бути, просто,

комерційною компанією, використовуючи наступні інструменти: «безкоштовні поради, витрати на спілкування, а також реєстраційний збір та адміністративні витрати».

Кошти (реєстраційний збір), що сплачують туристи-волонтери за тур направляють на (рис. 2.3): постійну підтримку персоналу, витрати на маркетинг програми, інформаційний пакет, адміністративні витрати, фонд компанії, витрати на відрядження для перевірки програми та витрати на спілкування з волонтерами, зустріч в аеропорту, орієнтація, супровід програми, проживання та харчування під час реалізації проекту.

Рисунок 2.3 – Складові витрат – реєстраційний збір волонтера

Джерело: сформоване автором на основі [27-35].

Для того, щоб знайти правильний проект волонтерського туризму, туроператори повинні мати особистий контакт з кожним потенційним туристом-волонтером, щоб створити найкращу можливість для як турист-волонтер, так і допомога, яка потрібна в пункті призначення. Особистий контакт це можна зробити по телефону, через скайп або віч-на-віч. Однак це може бути сказав, що особистий контакт не є пріоритетом для туроператорів. Особисті співбесіди є дуже трудомісткий і дорогий. Зрештою, туроператори націлені на отримання прибутку.

Іншим інструментом, яким користуються сьогодні є онлайн-форма, щоб отримати інформацію про потреби туристи-волонтери. Дуже важливо, щоб туроператори бачили потенціал волонтерів, оскільки вони надають допомогу

волонтерським туристичним проектам. Туроператори не роблять різниці між потенційними туристами-волонтерами, але для надання якісної послуги повинні з'ясувати мотивацію, інтереси та довідкову інформацію потенційного клієнта волонтерського туризму рис. 2.4. Всі потенційні волонтери повинні заповнити розділ форми заявки «чому ви хочете приєднатися до цього проекту». Компанія використовує цю інформацію як один із критеріїв відповідності.

How to fill out the Volunteer Registration Form for National Trust?

- 1 Provide your name, address, and contact details.
- 2 Indicate your areas of interest and skills.
- 3 Specify the property or role you are interested in volunteering for.
- 4 Provide details of two references and an emergency contact.
- 5 Sign and date the form and submit it as instructed.

Рисунок 2.4 – Приклад питань в анкеті для потенційного туриста волонтера

Джерело: <https://www.printfriendly.com/document/volunteer-registration-form-national-trust>

Єдиний аспект, який враховує більшість туроператорів, це те, що потрібно пройти кримінальну перевірку, але це необхідно лише під час роботи з місцевими громадами. Кожен проект, який пропонує компанія, містить інформацію – ознайомлювальну сесію перед початком волонтерської роботи в пункті призначення. Це стосується більше волонтерів, які вже записалися та отримали підтвердження на роботу волонтера туристичного проекту. Кожен туроператор надає туристам-волонтерам інформацію про подорож та проект волонтерського туризму. Обов'язковою є інформація щодо підготовки, країни та релігії, поведінки, винятки та аспекти стійкості, такі як довгострокова відповідальність. Один з принципів надання допомоги волонтерами – ніколи не повинні забирати роботу в місцевої громади. Для успішної роботи

туроператорів важливо знати місцеві умови та залучати до них проекти волонтерського туризму, залучати місцеву громаду до волонтерства туристичні проекти [27, 37].

2.2. Аналіз розвитку міжнародного волонтуризму

Поєднання волонтерства та туризму – волонтерський туризм є популярною формою міжнародних подорожей. Подорожуючий використовує свій час і енергію, щоб допомогти іншим, досліджуючи іншу країну та культуру.

Розмір світового ринку волонтерського туризму в 2023 році оцінювався в 848,9 мільйонів доларів США, і очікувалося, що він зросте на 6,1% з 2024 по 2030 рік. Волонтерський туризм в 2023 році зайняв ринкову частку 36,30%.

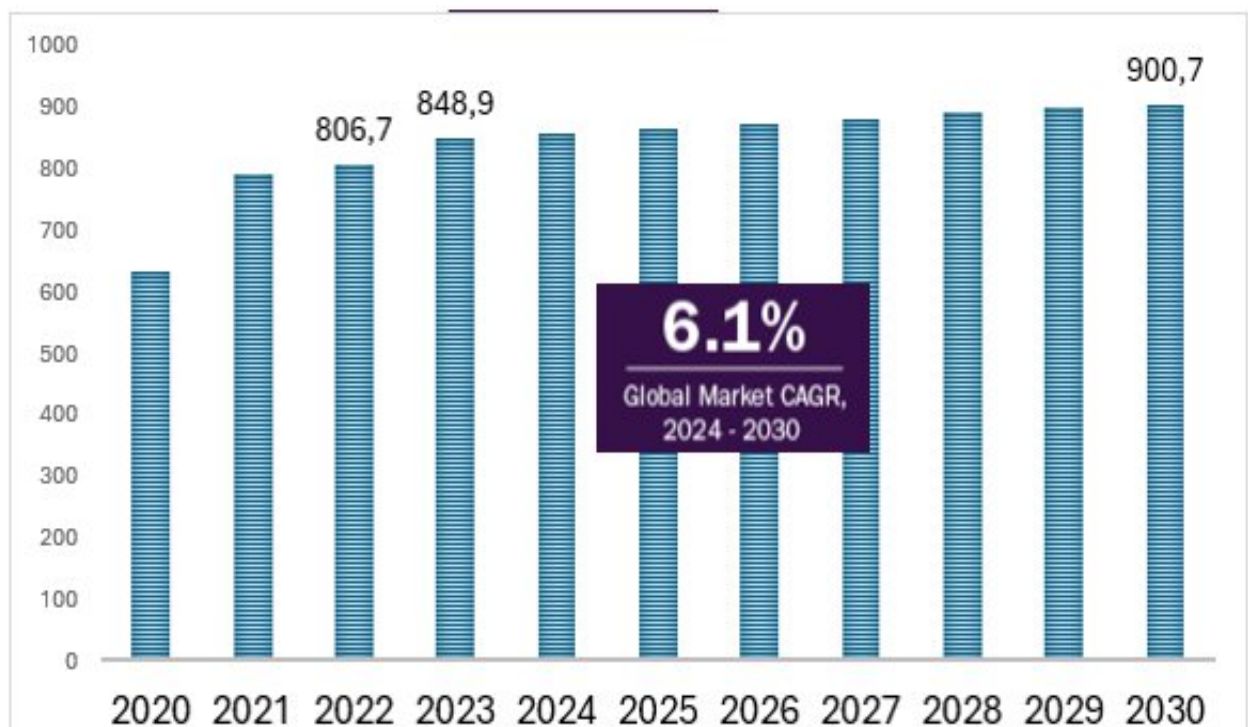

Рисунок 2.5 – Світовий ринок волонтерського туризму 2020-2030 р.(прогноз 2024-2030 р.)

Джерело: складено автором на основі [38].

Волонтерський туризм зазнав помітного зростання протягом останніх років завдяки злиттю факторів, у тому числі підвищення глобальної обізнаності про соціальні та екологічні виклики, а також зростання інтересу до змістовних подорожей досвід. Оскільки мандрівники прагнуть узгодити своє дозвілля з особистими цінностями, волонтерський туризм став окремим помітним сегментом.

Окрім демографічних тенденцій, зростанню цього сектора сприяло збільшення доступності структурованих програм через неурядові організації (Non-Governmental Organizations (NGOs)), соціальні підприємства та туристичні компанії. Програми урізноманітнили свої пропозиції, дозволяючи мандрівникам брати участь у таких видах діяльності, як збереження дикої природи, освіта, охорона здоров'я та будівельні проекти. Формалізація цих ініціатив підвищила прозорість, безпеку та ефективність волонтерської роботи, зробивши її доступнішою для ширшої аудиторії. Ця зміна також дозволила організаціям масштабувати свою діяльність, пропонуючи більш різноманітні напрямки та досвід, адаптований до конкретних навичок та інтересів, що сприяє подальшому розширенню ринку.

Розвиток цифрових платформ відіграв ключову роль у розвитку волонтерського туризму, забезпечуючи безперебійну взаємодію між волонтерами та приймаючими організаціями. Онлайн-платформи оптимізували процес пошуку, подання заявок і планування волонтерських поїздок, полегшивши мандрівникам пошук можливостей, які відповідають їхнім особистим цілям і бажаним місцям. Ці платформи також сприяють перевірці та зворотному зв'язку, забезпечуючи вищий рівень підзвітності та довіри на ринку. Цифрова трансформація допомогла зменшити бар'єри для входу та створити більш інклюзивне та доступне середовище для потенційних волонтерів.

Приклади платформ:

- Workaway: подорожуйте по-іншому, спілкуйтеся по всьому світу. Платформа надає понад 50 000 можливостей волонтерських подорожей у понад 170 країнах світу; <https://www.workaway.info/>

- Volunteer Yatra: пропонує широкий спектр волонтерських можливостей і досвід волонтерських подорожей, у тому числі результативні волонтерські ініціативи. Програми спрямовані на вирішення проблем сільської міграції за допомогою стійких рішень, розширення можливостей громади та волонтерського туризму з метою розвитку місцевого підприємництва, освіти та засобів до існування. <https://www.volunteeryatra.com/>;

- Developing World Connections місія полягає в об'єднанні людей і ресурсів через розвиток міжнародної спільноти. Поїздки спрямовані на розширення можливостей підопічних польових спільнот, налагодження стосунків і надання позитивного досвіду для всіх.

<https://developingworldconnections.org/about-us/> .

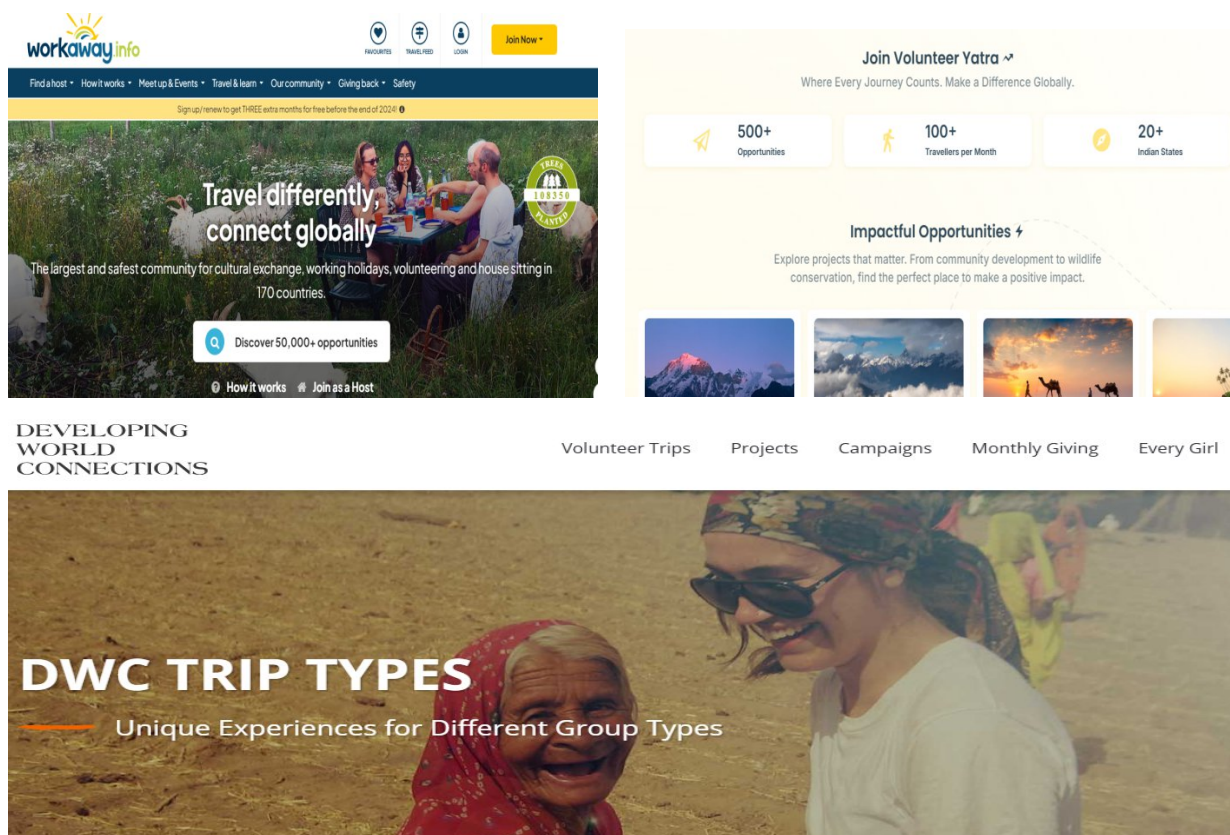

Рисунок 2.6. – Світовий ринок волонтерського туризму 2020-2030 р. (прогноз 2024-2030 р.) [38]

Економічні та екологічні тенденції сталого розвитку також підживлюють попит на волонтерський туризм. У світлі глобальних економічних змін і підвищення обізнаності про зміну клімату багато мандрівників обирають подорожі, що можуть надати не лише особисте задоволення, але й відчутний внесок у суспільство. Волонтерський туризм узгоджується з цим мисленням, пропонуючи людям позитивний вплив на громаду, подорожуючи з обмеженим бюджетом. Крім того, оскільки стійкість стає критично важливим фактором у туризмі, волонтерські подорожі все частіше розглядаються як більш етична та екологічно відповідальна альтернатива традиційному туризму, що приваблює свідомих споживачів, які бажають мінімізувати свій екологічний слід.

Сектор волонтерського туризму демонструє значне зростання та розвиток, з особливим наголосом на програмах, зосереджених на гуманітарній допомозі та розвитку громад. Ці сегменти стали найбільш затребуваними областями в рамках волонтерського туризму, залучаючи мандрівників, які бажають брати участь у практичних заходах, спрямованих на вирішення нагальних соціальних та економічних проблем у недостатньо забезпечених регіонах (рис. 2.8).

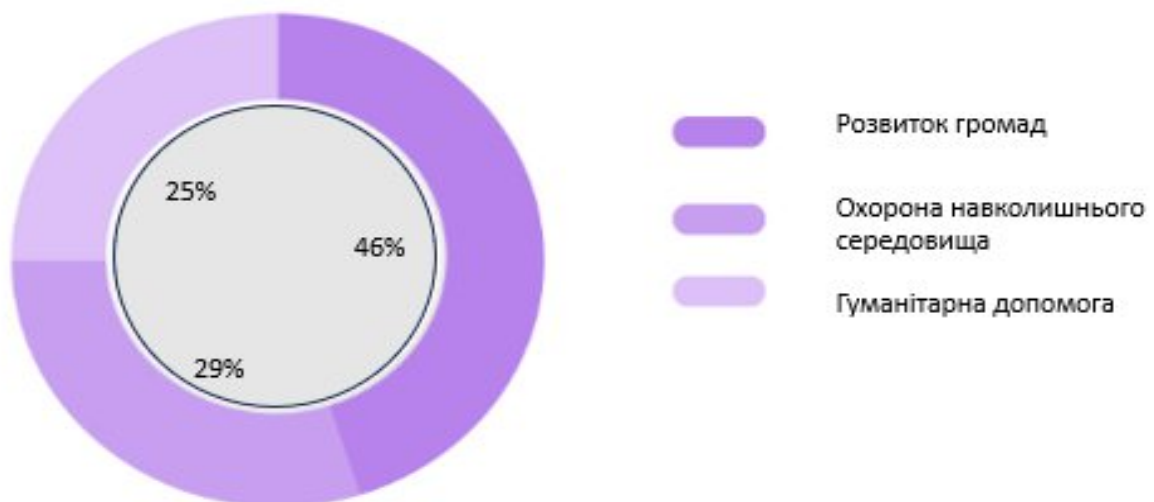

Рисунок 2.7 – Сегментація проектів світового ринку волонтерського туризму

Джерело: адаптовано автором на основі [39].

Програми гуманітарної допомоги, що часто зосереджуються на наданні негайної допомоги під час кризових ситуацій, таких як стихійні лиха, надзвичайні ситуації в галузі охорони здоров'я, або зони конфлікту, набули популярності завдяки підвищенню глобальної обізнаності про такі проблеми. Такі програми привабливі для волонтерів, які мотивовані бажанням зробити внесок у нагальну справу, що рятує життя. Крім того, дедалі популярнішими стають ініціативи розвитку громади, які зазвичай передбачають довгострокові проекти з покращення освіти, охорони здоров'я, інфраструктури та економічних можливостей у бідних районах. Такі заходи пропонують волонтерам можливість брати участь у сталих проектах, що чинять тривалий позитивний вплив на місцеві громади.

Зростання обізнаності щодо глобальної нерівності у поєднанні з підвищеною соціальною свідомістю спонукає багатьох мандрівників віддавати перевагу етичним і екологічним варіантам подорожей. Волонтерський розвиток громади задовольняє цей попит, пропонуючи структуровані програми, які зосереджені на довгострокових покращеннях у таких критичних сферах, як освіта, охорона здоров'я, інфраструктура та економічний розвиток. Ці програми дозволяють волонтерам брати участь у проектах, які сприяють довготривалим позитивним змінам у місцевих громадах, підвищуючи привабливість таких ініціатив. Туристичні агенти та туристичні оператори в галузі пропонують різні типи пакетів, зосереджених навколо різних заходів розвитку громади [33, 38].

Тенденція в розширенні структури волонтерського туризму призводить до більш структурованих і значущих залучень. Туристів-волонтерів все менше задовольняють поверхневі чи одноразові подорожі, натомість, вони шукають можливості, що можуть забезпечити як особисту самореалізацію, так і відчутні переваги для громад, яким вони допомагають. Ця зміна спонукала організації, що працюють у секторі волонтерського туризму, підвищити якість і масштаби своїх програм, гарантуючи, що вони

відповідають етичним стандартам відповідального туризму та сприяють досягненню довгострокових цілей розвитку. Проекти розвитку громади надають переконливий шлях для вагомого внеску в регіони, які недостатньо забезпечені.

Очікується, що з 2024 по 2030 рік кількість волонтерських турів, пов'язаних з наданням гуманітарної допомоги, зросте на 7,8% [38]. Розвиток соціальних медіа та цифрових комунікацій значно підвищив обізнаність про глобальні проблеми, такі як бідність, стихійні лиха та порушення прав людини. Оскільки все більше людей стають проінформованими про ці проблеми, зростає бажання зробити свій внесок у вирішення, що сприяє підвищенню інтересу до волонтерського туризму. Миттєвий обмін інформацією дозволяє потенційним волонтерам дізнаватися про нагальні гуманітарні потреби в режимі реального часу, чим стимулюють бажання діяти, допомагати.

Індустрія туризму все більше визнає цінність інтеграції волонтерства в туристичні подорожі. Туроператори та туристичні агенції розробляють спеціалізовані пакети, які поєднують традиційний туризм із можливостями волонтерства, звертаючись до мандрівників, які прагнуть справити позитивний вплив, досліджуючи нові культури. Даний процес інтеграції підвищує привабливість волонтерського туризму, полегшуючи доступ до різноманітних гуманітарних проектів за різними напрямками.

Розглянемо прогноз тенденцій ринку волонтерського туризму в різних регіонах. Ринок поділяється на Північну Америку, Європу, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Латинську Америку, Близький Схід і Африку. Азіатсько-Тихоокеанський регіон лідирує за часткою ринку завдяки широкому спектру громадських і природоохоронних проектів, особливо в Південно-Східній Азії. Таїланд і Камбоджа є видатними місцями в цьому регіоні завдяки потужним волонтерським програмам, спрямованим на освіту, охорону здоров'я та збереження дикої природи [39].

Очікується, що з 2024 по 2030 рік ринок волонтерського туризму в США зросте в середньому більше ніж на 6%. В Сполучених Штатах зростання волонтерського туризму зумовлено сильною культурою філантропії та залученням громади.

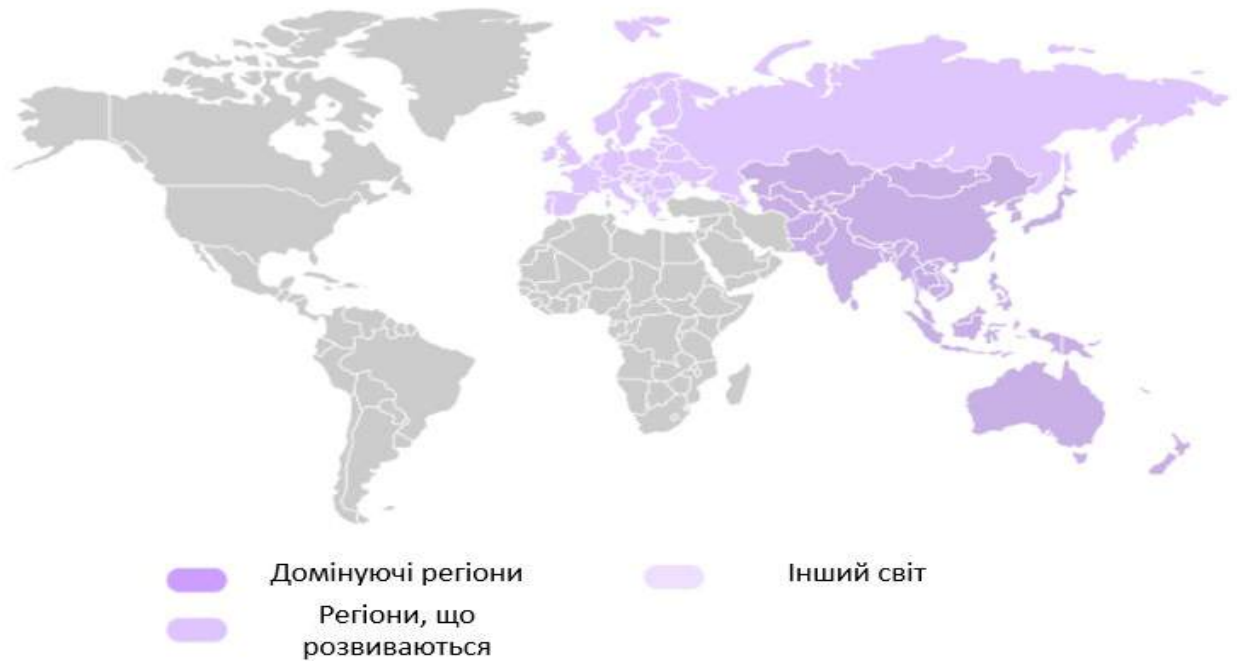

Рисунок 2.8 – Сегментація регіонів світового ринку волонтерського туризму

Джерело: адаптовано автором на основі [39].

Американці давно відомі своєю прихильністю до волонтерства, і цей дух все більше поширюється на міжнародні подорожі. Організації та туристичні агентства визнали цю тенденцію, пропонуючи індивідуальні програми, які поєднують традиційний туризм із можливостями волонтерства. Подібна синергія дозволяє мандрівникам робити внесок у гуманітарні зусилля, одночасно збагачуючи свій власний досвід подорожей.

За даними Census.gov (Бюро перепису населення США), приблизно 23,2 % американців, що еквівалентно 60,7 мільйонам осіб, офіційно брали участь у волонтерській діяльності в організаціях у період з вересня 2020 по

2021 рік. Разом ці волонтери відпрацювали приблизно 4,1 мільярда годин, що представляє економічна вартість 122,9 мільярдів доларів. Очікується, що ця зростаюча кількість волонтерів, а також зростаючий інтерес до розвитку громади та надання послуг значно прискорять зростання волонтерських ініціатив у США.

Південно-Східна Азія, Африка та Латинська Америка, домінують на ринку волонтерського туризму завдяки своїм різноманітним гуманітарним потребам і можливостям для проектів збереження довкілля. Такі країни, як Таїланд, Південна Африка та Перу, є ключовими напрямками, оскільки вони пропонують поєднання багатого культурного досвіду та нагальних потреб суспільства. Ці регіони встановили міцні партнерські відносини з неурядовими організаціями та туристичними компаніями, що робить їх центрами волонтерської діяльності [38].

Частка ринку волонтерського туризму в Північній Америці становила 17,57% світового доходу в 2023 році. Зростання участі волонтерського туризму в Північній Америці можна пояснити поєднанням підвищеної обізнаності про глобальні соціальні проблеми та все більшого акценту на емпіричних подорожах серед молодших поколінь. Розвиток соціальних медіа та цифрових комунікацій дозволив людям отримувати більше інформації про нагальні глобальні виклики, включаючи бідність, погіршення стану навколишнього середовища та порушення прав людини. Це усвідомлення сприяє розвитку почуття соціальної відповідальності, спонукаючи мандрівників брати участь у волонтерському туризмі як засобу позитивного впливу під час вивчення нових культур. Крім того, гнучкість організації роботи, як-от можливості віддаленої роботи, сприяла більшій участі, дозволяючи людям інтегрувати волонтерський досвід у свої маршрути подорожей [39].

Частка доходу волонтерського туризму в Азіатсько-Тихоокеанського регіону становила близько в 2023 році становила 37,01%. В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні участь у волонтерському туризмі зростала через

зростаючий середній клас і зростаючий інтерес до соціально відповідальних подорожей серед молоді. Оскільки економічний розвиток у країнах цього регіону продовжується, все більше людей шукають значущих подорожей, які виходять за рамки традиційного туризму. Волонтерський туризм пропонує цим мандрівникам унікальну можливість зробити внесок у місцеві громади, отримуючи цінну культурну інформацію.

В 2023 році Південна Африка прийняла законодавство, згідно з яким значна частина доходів від програм волонтерського туризму має спрямовуватися на проекти соціального захисту населення. Ця політика гарантує, що волонтерський туризм забезпечує відчутні економічні вигоди для приймаючих громад, а також сприяє сталому розвитку. Світовий банк зазначає, що така політика може значно посилити економічний вплив волонтерського туризму в країнах, що розвиваються, шляхом стимулювання місцевого розвитку та забезпечення розподілу ресурсів для проектів, орієнтованих на громаду.

Прогнозується, що з 2024 по 2030 рік європейський ринок у середньому зросте на 4,6%. Європейські мандрівники все більше шукають можливості поєднати відпочинок із соціальним впливом, що відображає глибоко вкорінену систему цінностей, яка наголошує на стійкості та добробуті громади. Багато європейських країн мають добре налагоджену структуру для волонтерських програм, що полегшує людям участь у значущій волонтерській роботі під час подорожей. Крім того, зобов'язання Європейського Союзу сприяти сталим туристичним практикам призвело до поширення ініціатив, які заохочують відповідальну поведінку під час подорожей [38].

Особливості формування конкурентного середовища волонтерського туризму характеризуються різноманітністю зацікавлених сторін, включаючи неурядові організації (NGOs), туристичні агенції, спеціалізованих операторів волонтерського туризму та громадські організації. Вони спільно сприяють розробці та реалізації волонтерських програм, кожна з яких використовує різні стратегії, щоб залучити учасників і виділитися на зростаючому ринку.

Великі неурядові організації, такі як Habitat for Humanity та Global Volunteers, використовують свої розгалужені мережі та сформовану репутацію, щоб запропонувати структурований та вражаючий досвід волонтерства. Ці організації часто надають комплексну підтримку, включаючи навчання, розміщення та місцеві партнерства, що покращує загальний досвід волонтерів і забезпечує ефективність їхнього внеску. Їхня зосередженість на сталому розвитку та розширенні можливостей громади добре резонує з соціально свідомими мандрівниками, тим самим зміцнюючи їхню позицію на ринку [40].

І навпаки, спеціалізовані волонтерські туристичні оператори, такі як Projects Abroad і IVHQ (International Volunteer HQ), зосереджуються на ринкових нішах, пропонуючи цільові програми, які відповідають конкретним інтересам, таким як охорона природи, освіта та охорона здоров'я. Ці оператори часто використовують стратегії цифрового маркетингу та зручні платформи, щоб полегшити процес бронювання та покращити доступність для потенційних волонтерів. Їх акцент на індивідуальному досвіді та культурному зануренні приваблює молодих мандрівників, які шукають певної взаємодії [41].

На ринку волонтерського туризму домінують кілька ключових постачальників послуг (табл.2.1.), які зарекомендували себе завдяки спеціалізованим програмам і тісному партнерству з місцевими неурядовими організаціями. Основними гравцями на ринку є Projects Abroad, GVI (Global Vision International) і Volunteering Solutions. Ці організації зосереджуються на різноманітних сферах, таких як розвиток громади, збереження дикої природи та гуманітарна допомога, забезпечуючи широкий спектр можливостей для волонтерів. Global Vision International (GVI).

В березні 2024 року ВВУО та його туристичний підрозділ, ВВУО Passport, адаптували свої літні програми 2024 року, щоб забезпечити значущі враження для єврейських підлітків у цей складний період. Окрім своєї флагманської туристичної програми Israel Journey та ізраїльської лідерської

ініціативи ILSI, BBYO представляє нову ініціативу під назвою Volunteer Israel. Ця 10-денна службова поїздка має на меті надати підліткам можливість позитивно впливати на життя переміщених громад уздовж кордону, одночасно сприяючи глибшим зв'язкам із землею та народом Ізраїлю [42].

Таблиця 2.1

Рейтинг компаній-гравців світового волонтерського ринку

Компанія	Рік заснування	Місце знаходження штабу	Охоплення програм
<u>Projects Abroad</u>	1992	Великобританія	Глобальний
GVI	1998	Великобританія	Глобальний
<u>Volunteering Solutions</u>	2007	Індія	Глобальний
<u>International Volunteer HQ</u>	2007	Нова Зеландія	Глобальний
<u>African Impact</u>	2004	Південна Африка	Регіональний

Джерело: адаптовано автором на основі [41].

Багато міжнародних агентств беруть в середньому 1000 доларів США за місяць волонтерства. З витратами на рекламу, зарплатою персоналу та іншим вони зможуть заплатити лише половину коштів партнерським організаціям у країнах, що розвиваються. Коли організації в країнах, що розвиваються, отримують у середньому 500 доларів США від міжнародних організацій, їм вдасться віддати лише половину, або менше цієї суми на реальний проект, який приносить користь місцевим громадам. Технічно, реальний проект, з яким працює волонтер, це: житло, харчування, громади отримують, у середньому лише 250 доларів на місяць із 1000 доларів внеску. Тому слід ретельно підходити до вибору компанії, що пропонує тури, проекти. Розумне інвестування у волонтерський туризм може допомогти проектам оновитися, а коштам – досягати кінцевої мети – допомога громадам.

2.3. Аналіз розвитку волонтуризму в Україні

Умовно весь спектр волонтерських проектів можна поділити за видами діяльності, цілями та завданнями, які вони покликані вирішувати:

- гуманітарні проекти – найпоширеніший спектр волонтерських ініціатив, що включає різні види допомоги, насамперед соціально-консультативну та правозахисні служби, для різних категорій населення; зокрема, як приклад, сприяння різним категоріям іноземних туристів у здійсненні ними туристичної діяльності;

- екологічні проекти, присвячені збереженню довкілля, подоланню наслідків техногенних аварій, підтримці діяльності національних парків і заповідників (наприклад, Volunteers In Parks);

- культурно-історичні ініціативи, спрямовані на збереження історичних пам'яток, культурної спадщини країни в її матеріальних і нематеріальних проявах (проект «Волонтери історичної інтерпретації»).

Можна виділити філії міжнародних організацій, які займаються цим видом волонтерства (наприклад, AIESEC (від французької Association internationale des étudiants en sciences économiques et commerciales), AEGEE (від французької Association des Etats Généraux des Etudiants de l'Europe)), та українські організації, які займаються моніторингом можливостей у сфері волонтерського туризму (наприклад, громадська організація «Іскра») [43]. Всі вони певною мірою відображають різноманітні аспекти можливої співпраці громадських організацій, спеціалістів туристичної галузі та викладачів вищих навчальних закладів, які займаються підготовкою менеджерів у сфері туризму.

В Україні волонтерський туризм почав розвиватися у 2000-х роках. Великий сплеск волонтерської активності в Україні стався під час Чемпіонату Європи з футболу 2012 року. За даними Оргкомітету Євро-2012 Україна, при потребі приблизно 5,5 тис. волонтерів надійшло майже 24 тис. заявок від

бажаючих стати волонтерами УЄФА, більшість (90%) з яких були з України та Польщі [45].

Значним зростанням 2014 рік ознаменувався кількості громадян України, залучених до благодійної та волонтерської діяльності. Так, за даними соціологічного дослідження, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» 32,5% українців мали досвід перерахування коштів на рахунки української армії. Ще 23% громадян скористалися допомогою благодійних фондів та волонтерських організацій, передаючи кошти, речі та продукти саме через ці громадські установи. 9% громадян брали участь в акціях магазинів, купуючи товари за списками для потреб армії та передаючи їх волонтерам. 7% громадян України особисто допомагали внутрішньо переміщеним особам речами та грошима. 3% займалися безпосереднім збором коштів, медикаментів, речей та доставкою їх у зону АТО [45].

Варто зазначити, що до подій, які сталися в Україні у 2014 році, найактуальнішими напрямками волонтерської діяльності були допомога соціально незахищеним верствам населення та благоустрій громадського простору. За даними соціологічної служби Центру Разумкова, найбільше волонтерів у 2017 році було на Донбасі (24%), у Центральному (17%) та Західному (12%) регіонах; значно менше – на Сході (6%) та Півдні (5,5%) [46]. Характерною рисою розвитку волонтерського руху в цей період стало залучення до підтримки та поширення громадських ініціатив соціальних мереж, які здебільшого функціонували у форматі «неформальних волонтерських груп». Інформаційні технології допомогли створити нову якість спілкування між однодумцями, прискорили час виведення волонтерських проектів на рівень їх практичної реалізації [47, 48].

Станом на початок 2019 року, за даними Міністерства соціальної політики України, в Україні зареєстровано 375 громадських організацій, які залучають громадян до здійснення волонтерської діяльності. Щодо волонтерського туризму в Україні варто зазначити, що на даний момент він не є самостійним напрямком туризму. Сам волонтерський рух та діяльність

волонтерських організацій є теоретичною та практичною основою для розвитку подібних поїздок у майбутньому. У світовій практиці громадські організації, які ведуть волонтерську діяльність, об'єднуються з туроператорами (як вже зазначалося в попередніх розділах: 2.1. та 2.2), що сприяє збільшенню як кількості волонтерських організацій, так і обсягів фінансових ресурсів. Для туроператорів об'єднання з волонтерськими організаціями – спосіб диверсифікувати дохід. Водночас туроператори, які працюють на партнерських засадах з громадськими організаціями, діляться з ними своїм туристичним досвідом [43-46].

Тема солідарного та волонтерського туризму в Україні є відносно новим та малодослідженим явищем у контексті внутрішнього туризму в Україні, оскільки його розвиток припав на зв'язок із військовою агресією Росії проти України. Дослідження в цьому напрямку тільки починаються, але вже є роботи, які досліджують різні аспекти цих видів туризму, туризму в умовах кризи та післявоєнної відбудови. Вже є ряд наукових робіт, які досліджують їх роль у відновленні та розвитку постраждалих територій. Волонтерський туризм стає все більш доступним для людей з різним соціальним та економічним становищем. Окремі компанії та організації почали розробляти програми, які поєднують подорожі та волонтерство, надаючи туристам можливість допомагати місцевим громадам.

Сьогодні волонтерський туризм продовжує розвиватися, пропонуючи людям численні можливості підтримати місцеві громади та зберегти природні ресурси:

- соціальна допомога: адресна допомога громадянам, які постраждали внаслідок бойових дій, можливість висловити співчуття, особисте вручення чи передача матеріальної допомоги, допомога внутрішньо переміщеним особам, чиє майно було частково або повністю знищено, через що вони були змушені переїхати в інші, безпечніші регіони. України;

- фізична допомога: практична допомога у відновленні пошкодженого чи зруйнованого житла для цивільних осіб; прибирання території;

- допомога тваринам: евакуація чотирилапих, забезпечення притулків усім необхідним, пошук нових домівок.

- медична допомога: донорство крові, робота в медичних закладах, лекції з тактичної медицини, заходи з медичної евакуації в гарячих точках;

- психологічна допомога: безкоштовні онлайн консультації, допомога людям відчують тривогу, панічні атаки чи депресивні стани;

- юридична допомога: безкоштовні юридичні консультації постраждалим від російської агресії, фіксація та документування військових злочинів;

- туристичний супровід: проведення екскурсій для переселенців та інших категорій на волонтерських засадах, організація походів з метою психологічного розвантаження окремих категорій населення [48, 49, 50].

Найбільшим хабом в Україні, який реалізує волонтерські освітні та культурні програми, є GoGlobal (<https://goglobal.com.ua/>). Це ініціатива громадської організації Global Office, яка сприяє вивченню іноземних мов, популяризації культури волонтерства та популяризації України у світі. Ініціативу вже підтримали Адміністрація Президента, Міністерство закордонних справ України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Волонтери ООН, посольства іноземних держав в Україні.

GoGlobal реалізує в Україні дві волонтерські програми:

1) GoCamp – літній мовний табір із залученням іноземного волонтера у школах усіх регіонів України;

2) GoCamp AfterSchool – позашкільна навчальна програма із залученням іноземних волонтерів, яка проходить протягом навчального року в школах по всій Україні.

Стати волонтерами GoCamp та GoCamp Afterschool можуть українці віком від 18 років, які тривалий час живуть або навчаються за кордоном і володіють англійською, німецькою чи французькою на рівні вище середнього. Також значну кількість волонтерських міжнародних програм та проектів

реалізує Союз Форум – неполітична, неурядова громадська організація, заснована у Львові та діє на міжнародному рівні як повноправний член кількох світових асоціацій, зокрема Альянсу європейських волонтерів. Обслуговуючі організації, міжнародне посвідчення особи студента тощо.

«Туристична українська родина» – громадська організація, яка об’єднує родини, які зазнали втрат під час війни. Організовує сімейні табори для сімей переселенців, військових та багатодітних родин. Мета діяльності табору – забезпечити підтримку, відновлення та отримання нових вражень через спільні подорожі та активний відпочинок.

Організація пропонує різноманітні програми та тури для своїх клієнтів (табл. 2.2):

Таблиця 2.2

Пропозиції турів ГО «Туристична українська родина»

Програма	Тривалість, дні/ витрати для однієї особи, грн	Заходи туру
Літня програма Куріпчине (квітень-жовтень, макс. 40 осіб)	-	Проживання, харчування, рафтинг прогулянки SUP арттерапія , скелелазіння, піші походи
Осіня програма Воловець	5 / 9400	Проживання, харчування, арттерапія , озеро Синевир, походи в гори, чанотерапія
Зимова програма Воловець	5 / 9400	Проживання, харчування, арттерапія , озеро Синевир, походи в гори, чанотерапія
Весняна програма Воловець	5 / 9400	Проживання, харчування, арттерапія , озеро Синевир, походи в гори, чанотерапія
Тур вихідного дня	3 / 7400	Проживання, харчування, арттерапія , озеро Синевир, походи в гори, чанотерапія
Денний літній табір Київ Кількість учасників: 72 особи	10/ 9400	Проживання, харчування, арттерапія , каякінг та сапінг , міні походи, квести, змагання
Літній табір на Бакоті Витрати для однієї особи 8 148 грн.	7 / 8148	Проживання, харчування, арттерапія , велопрогулянки SUP, піші походи.

Джерело: складено автором на основі <https://www.touruafamily.com.ua/>

Програм з психоемоційного оновлення та стабілізації для родин військових фінансуються спонсорами. Вартість Програми на одну людину – 9 400 грн. Ці кошти йдуть на оплату послуг кемпінгів та готелів, трансфери, оренду спорядження, компенсацію роботи фахівців, забезпечення харчування, закупівлю артматеріалів та інше.

Результати опитування свідчать, що серед причин, які найбільше перешкоджають залученню до волонтерської діяльності- це відсутність інформації про волонтерську діяльність (34,1% респондентів), брак часу (31,8%) та недовіру до волонтерських організацій (18,2%). Також причинами низької активності у волонтерстві є наявність власних проблем (9,1% респондентів), підтвердження впевненості у собі/знаннях/досвіді (4,5%) та бажання займатися волонтерською діяльністю (2,3%). Опитування показало, що респонденти називають такі сфери волонтерства найбільш потрібними в Україні: допомога дітям (63,6% респондентів обрали цю сферу як один із 5 висновків), допомога людям з особливими потребами (59,1%), безпритульним тваринам (56,8%), благоустрій міст та громади розвиток (50,0%), допомога людям похилого віку (50,0%). Для розвитку волонтерського руху необхідно зрозуміти мотиви, які можуть залучити населення до волонтерської діяльності. Найбільш популярними були такі мотиви, як допомога іншим (56,8% респондентів), відчуття власних потреб (40,9%), набуття професійних навичок (40,9%) та отримання нових знань (40,9%). Найменше мотивація для волонтерства – наслідування прикладу друзів/родичів/колег (таку відповідь отримали лише 6,8% респондентів). Абсолютно всі респонденти сказали, що люблять їздити у відпустку. Водночас 40,9% респондентів зазначили, що під час служби хочуть спробувати себе як волонтери за кордоном, 65,9% респондентів не чули про розвиток міжнародних волонтерських програм [51]. Результати таких опитувань, що свідчать про досить високий потенціал, повинні стати основою розробки програми розвитку волонтерського туризму в Україні

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

3.1. Застосування форм та напрямів міжнародної взаємодії

Понад 100 мільйонів людей у Європі є волонтерами: троє з кожних десяти європейців стверджують, що беруть участь у волонтерській роботі, і майже 80% громадян вважають, що волонтерство є важливою частиною демократичного життя в Європі. Тому інвестиції у волонтерство – це інвестиції в соціальну згуртованість суспільства. Перші волонтерські програми з'явилися в США в 1950-х роках, коли багато молодих людей вирішили поїхати до Мексики, щоб допомогти місцевій громаді будувати школи та інфраструктуру. В 1958 році у Великій Британії була заснована волонтерська закордонна організація, а в 1961 році президент США Джон Ф. Кеннеді заснував Корпус Миру. В роботі новоствореної організації брали участь представники різних країн. Відтоді волонтерський туризм продовжує набирати популярність [30].

Одним із найефективніших напрямків співпраці у волонтерстві, що повністю інтегрується з туризмом, є розвиток спільних соціальних проєктів. Цей напрямок включає різноманітні форми співпраці: реалізація спільних проєктів та ініціатив. Другий напрямок співпраці – це організація співпраці на експертному рівні: проведення форумів, зустрічей на міжнародному рівні, консультацій та рекомендацій європейських експертів у сфері законодавчого регулювання волонтерської діяльності тощо. Третій напрямок співпраці – підвищення рівня обізнаності місцевого населення щодо розвитку волонтерської діяльності, волонтерських проєктів і програм, що відбувається у формі організації та моніторингу волонтерської діяльності із залученням

міжнародних організацій, волонтерів, проведення міжнародних наукових конференцій, тренінгів.

Наведемо схему міжнародного співробітництва для розвитку волонтерського туризму на рис. 3.1.

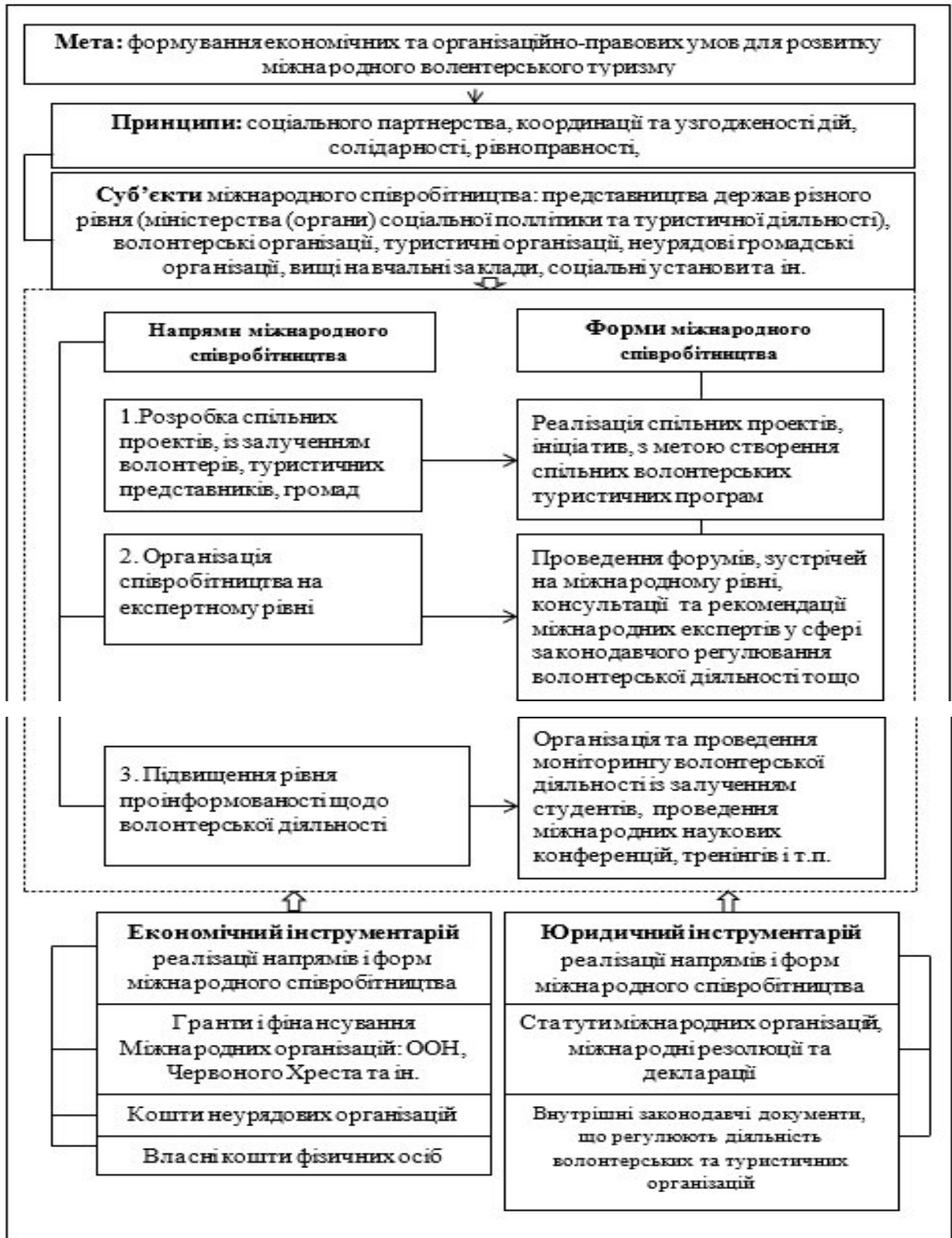

Рисунок 3.1 – Схема міжнародного співробітництва для розвитку волонтерського туризму

Джерело: адаптовано автором на основі [51]

Прикладом взаємодії та позитивного впливу волонтерства є націленість канадських благодійних організацій на американських волонтерів. Хоча кількість волонтерів у США має негативну динаміку, це не означає зменшення інтересу до волонтерського туризму. Фактично, 51% населення віком від 16 років, яке неофіційно допомагало своїм сусідам під час пандемії, чітко демонструє прихильність до волонтерської діяльності [51].

Близькість і легкість подорожей між США і Канадою забезпечує зручність організації для американських волонтерів. Спільна мова та культурна схожість також допомагають американцям комфортніше почуватися волонтером у Канаді. Канадські організації співпрацюють з американськими волонтерськими туристичними організаціями. Співпраця з цими групами допомагає ввести американських волонтерів у справи канадських волонтерів.

Орієнтація на американську аудиторію реалізовується за допомогою цільових маркетингових кампаній, метою яких є підвищення обізнаності, висвітлення унікального досвіду, на який можуть розраховувати волонтери, культурної відповідності, цінностей та підтримки. Втілити в роботу все перелічене допомагають сьогодні інноваційні інструменти, спеціальні платформи, програми і т.п.

Програмне забезпечення Rosterfy (<https://www.rosterfy.com/>) для управління волонтерством переосмислює процес створення позитивного досвіду волонтерів, забезпечують відповідність і надають інформацію про свою програму. З програмами волонтерського туризму легше забезпечити та зберегти високу залученість, створити максимально персоналізований досвід. Використання Rosterfy для волонтерських програми робить процес адаптації всіх учасників процесу швидким і легким. Волонтери можуть швидше

заповнити свої профілі, подати документи та отримати дозвіл. Це оптимізує процес, допомагаючи волонтерським організаціям швидше почати проекти.

Новий повнофункціональний мобільний додаток Rosterfy (рис. 3.2) дає змогу волонтерам контролювати свою волонтерську роботу в будь-якому місці та в будь-який час із смартфона. Завдяки спеціальним комунікаційним інструментам є можливість підтримувати зв'язок із волонтерами після їх участі в проекті. Організатор може надсилати оновлення, сповіщати минулих учасників про останній проект і створювати базу своїх проектів. Це робить діяльність та взаємозв'язки упорядкованими, зрозумілими та передбачуваними.

Рисунок 3.2 – Мобільний додаток Rosterfy

Джерело: <https://www.rosterfy.com/>

Rosterfy допомагає благодійним організаціям економити гроші, зменшуючи потребу в наймі додаткового персоналу. Платформа виконує багато завдань автоматично, звільняючи ресурси для інших важливих сфер. Кращий досвід для волонтерів означає, що вони, швидше за все, повернуться або зроблять пожертву. Завдяки партнерству Rosterfy із Sterling Backcheck є змога забезпечити ефективні перевірки репутації учасників туристичних волонтерських проектів.

Залучення волонтерів на відстані є важливою формою взаємодії, щоб підтримувати їх зв'язок і мотивацію. Використання інструментів віртуальної взаємодії допомагає підтримувати ці зв'язки. Онлайн-навчання можуть підготувати волонтерів до поїздки; обговорення на етапі підготовки гарантують, що всі знають, що від них очікується, і волонтер-турист

погоджується з місією та цінностями обраної організації. Завдяки зустрічам на платформі організатори проекту отримують уявлення про людину – претендента учасника проекту, створюєте спільноту. Хоча варто враховувати необхідні витрати часу, проведення віртуальних зустрічей, де колишні, теперішні та потенційні волонтери можуть обмінюватися ідеями та досвідом, а ідеї можуть значно підвищити результати місії, пожертвування та залучення волонтерів до проектів.

Rosterfy не лише надає гарантію безпеки, масштабного планування, але й дозволяє організаторам проектів значно підвищити ефективність роботи, автоматизувати процеси, зменшити адміністративне навантаження. Інструменти, що забезпечує Rosterfy наведені на рис. 3.3.

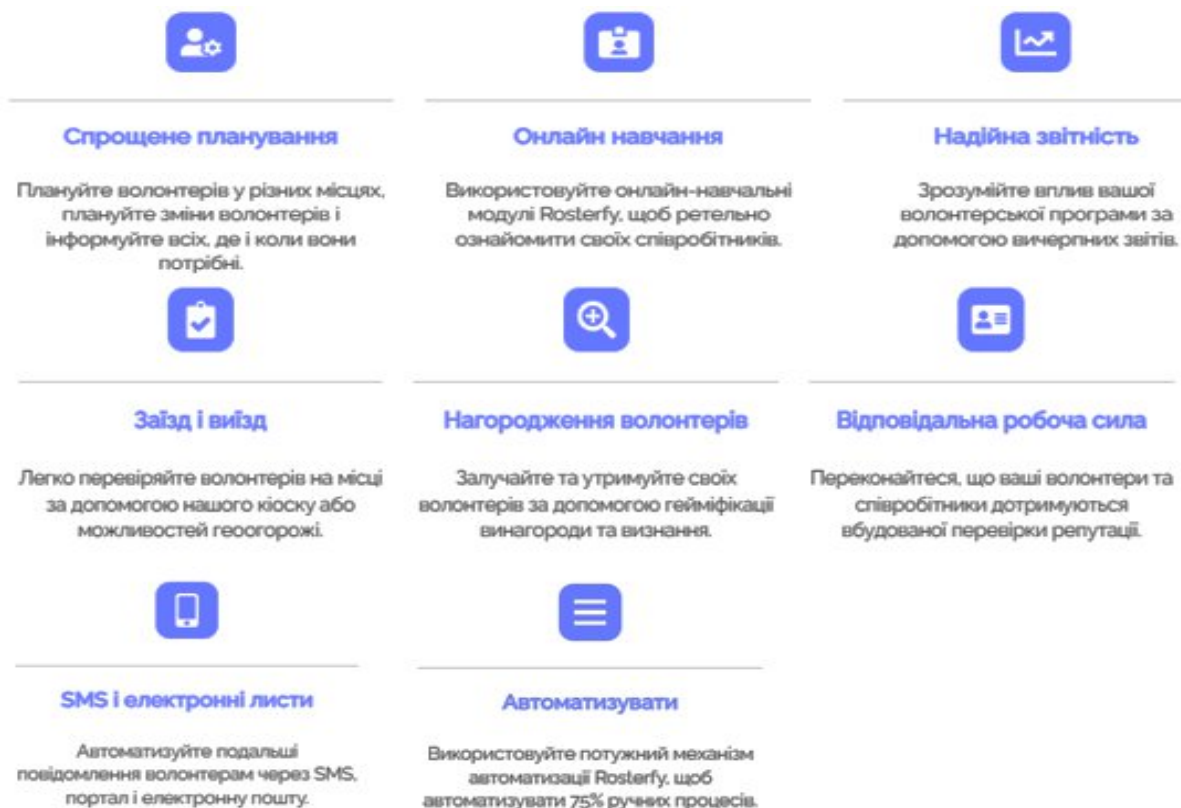

Рисунок 3.3 – Інструменти програмного забезпечення Rosterfy

Джерело: <https://www.rosterfy.com/>

Rosterfy використовують некомерційні організації, благодійні організації, спортивні федерації, місцеві органи влади та іншими учасники процесу для кращого управління своїми волонтерськими програмами шляхом покращення

способів найму, перевірки, навчання та утримання волонтерів. Подібні інструменти на ринку технологій допоможуть створити позитивний досвід протягом усього життєвого циклу волонтерської подорожі.

3.2. Перспективи розвитку волонтуризму в Україні в післявоєнні роки

З початком повномасштабної війни туристична діяльність в Україні зазнала значного скорочення. Проте внутрішній туризм, зокрема в окремих громадах, поступово почав відновлюватися, а подорожі до безпечніших регіонів навіть активно зростати. В роботах сучасності, науковці підкреслюють роль туризму в контексті суспільно-політичних трансформацій, особливо в постконфліктних зонах, важливість волонтерського (або соціального) туризму для відновлення постраждалих регіонів і підтримки місцевих громад. Такі види туризму виступають, як інструменти підтримки регіонів, які зазнали найбільших втрат від агресії, зокрема в контексті деокупованих територій, або, як засіб залучення інвестицій у відновлення постраждалих від конфлікту регіонів для стимулювання внутрішнього туризму в регіоні чи країні. Волонтерський туризм здатен підтримувати місцеві громади, сприяти їх стійкості та залученні міжнародної допомоги через туристичні ініціативи такі як волонтерські програми, що можуть бути використані для відновлення туризму в Україні та залучення місцевих та міжнародних туристів для підтримки цих територій. Дослідники наголошують на необхідності інтеграції цих форм туризму в національну туристичну стратегію для підтримки місцевих громад, збереження культурної спадщини та залучення міжнародних ресурсів для відновлення країни [47, 52, 53].

В 2000-х роках волонтерський туризм став доступним для людей з різних соціальних та економічних груп. Деякі компанії та організації почали пропонувати волонтерські програми, які включають у себе відпочинок та можливість допомоги місцевій громаді. Згодом з'явилися онлайн-платформи, які забезпечують доступ до різних волонтерських програм по всьому світу.

Сьогодні волонтерський туризм продовжує рости, пропонуючи людям різну можливість допомоги міським громадам та природному середовищу.

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, є Національна соціальна сервісна служба (НСССУ, nssu.gov.ua). Діяльність НСССУ спрямовує і координує Кабінет Міністрів України через міністра соціальної політики. Спільною ознакою понять «волонтерство» (volunteering), «волонтерська діяльність», «волонтеризм» (volunteerism), «волонтерські подорожі» (volunteer travel), «волонтерські канікули» (volunteer vacations), «волонтерський туризм» (volunteer tourism) є мотив діяльності, а саме альтруїзм, або безоплатна допомога іншим, винагородою за яку є сам чин волонтерства як такий.

Український волонтерський рух – явище порівняно молоде. До 2014 року волонтерство в нашій країні розвивалося досить повільно, особливо якщо порівнювати з іншими країнами. Згідно з World Giving Index, у 2010 році Україна займала лише 150 місце у світі (5% населення було залучено до волонтерської діяльності), але Революція Гідності, анексія Криму та війна змінили погляди громадян. Волонтерський рух вже в 2014 році досяг найвищого рівня розвитку за весь час незалежності України: майже чверть українців (23%) вже мали досвід волонтерства. В World Giving Index (Світовий індекс благодійності) Україна піднялася зі 150-го на 81-ше місце і обійшла Польщу, Естонію, Росію та Грузію, а в 2023 році – увійшла в топ. Світовий індекс благодійності базується на даних опитування Gallup World View World Poll, який є поточним дослідницьким проектом, що виконується в понад 100 країнах та формує індекс за показниками: допомога незнайомій людині, пожертва грошей та волонтерський час (відображено на інфорграфіці на рисунку 3.4. а). Слід зазначити, що волонтерство не лише активно зросло в Україні в 2014, а ця тенденція посилилася 2019 та 2022 роках, зокрема, в нашій державі зафіксовано найбільше у світі зростання в річному обчисленні в індексному балу за 2022 рік [54]. ТОП-10 Країн з найбільшою кількістю балів

World Giving Index та найбільшим зростанням балу наведено на рис. 3.4 (а, б відповідно).

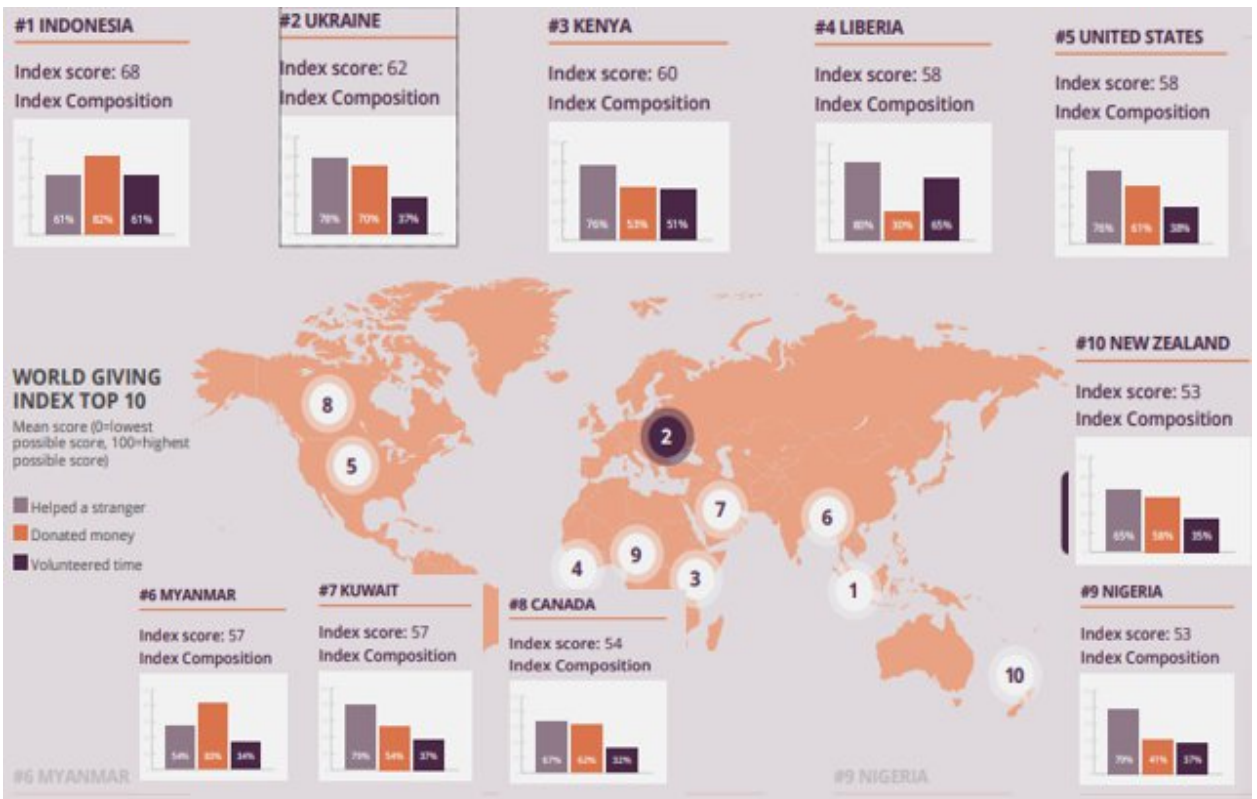

Рисунок 3.4 (а) – ТОП-10 країн з World Giving Index за 2023 рік
 Джерело: [54].

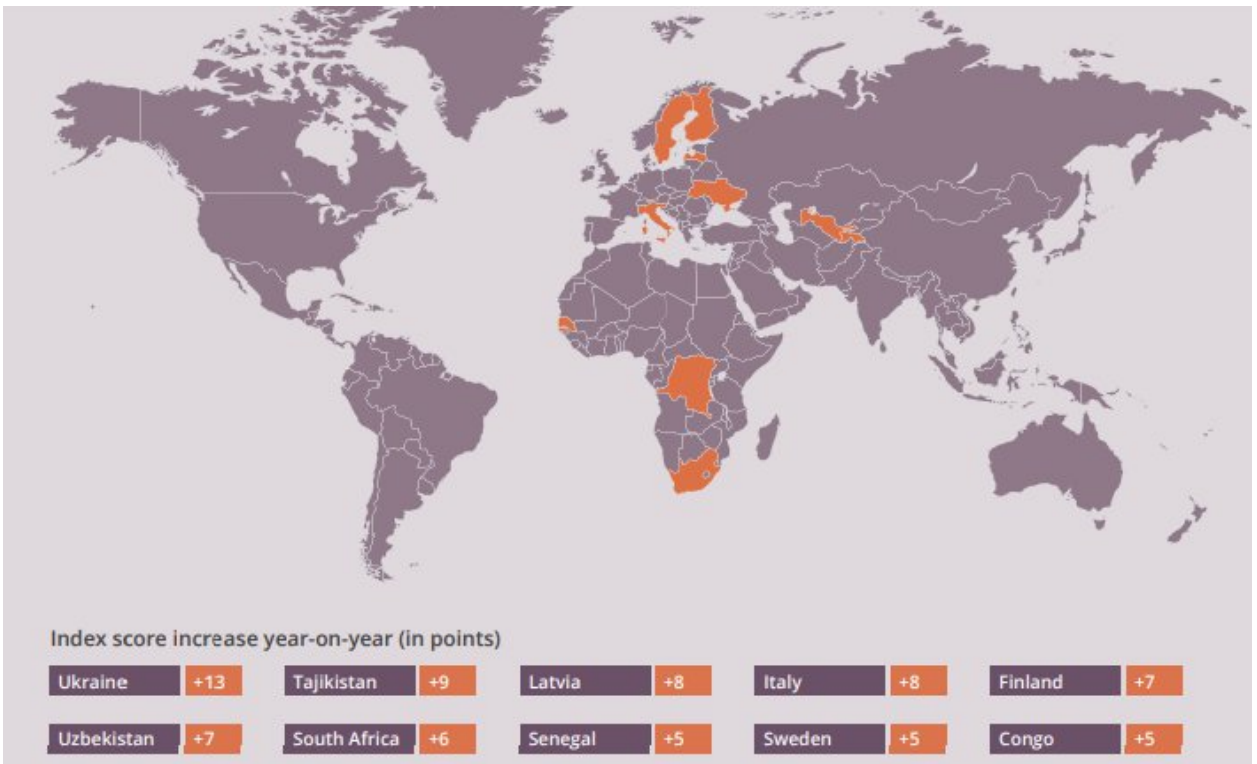

Рисунок 3.4 (б) – ТОП-10 країн з найбільшим зростанням World Giving Index за 2022-2023 роки

Джерело: [54].

Саме волонтерський туризм в Україні може стати важливим елементом підтримки економіки та морального відновлення, особливо в тих регіонах, що зазнали значних руйнувань. Реалізація таких проектів, досягнення сталого розвитку потребує консолідації зусиль держави, бізнесу та громадянського суспільства для забезпечення безпеки, підвищення інфраструктурних можливостей та ефективного залучення ресурсів.

Волонтертуризм в Україні під час війни набув особливого значення через численні гуманітарні виклики, переміщення населення та необхідність підтримки постраждалих територій. Розвиток волонтерського та солідарного туризму в Україні під час війни реалізовувався в підтримку внутрішнього туризму, оскільки зовнішній туризм значно скоротився, а внутрішній туризм став важливим інструментом підтримки місцевої економіки. Українці стали більше подорожувати всередині своїй країні, обираючи маршрути, які не охоплюють зони бойових дій. Це дало змогу підтримати підприємства, що постраждали від війни, зокрема в сільськогосподарських районах та малих містах. Туристи роблять внесок в економіку, відвідуючи менш постраждалі, але все ще вразливі регіони, де їхня відпустка чи витрати допомагають відновити місцеву інфраструктуру та засоби до існування.

Основні загрози, які створює війна для індустрії туризму загалом:

1. Небезпека для туристів: війна створює пряму загрозу, впливає на безпеку людей, змушуючи їх утримуватися від поїздок у регіони, де є активний конфлікт, через страх за своє життя і здоров'я.

2. Падіння попиту на туристичні послуги: військові дії призводять до загального скорочення попиту на туристичні продукти та послуги. Україна, як і інші країни, стає менш привабливою для туристів через відчутну небезпеку та політичну нестабільність.

3. Пошкодження, руйнування та знищення інфраструктури: Військові дії можуть серйозно пошкодити або зруйнувати туристичну інфраструктуру – готелі, культурні та історичні пам'ятки, музеї та інші важливі об'єкти. Це створює додаткові труднощі для відновлення туристичної діяльності після завершення конфлікту.

4. Економічні втрати: Туризм є важливою частиною української економіки, і його занепад через війну призводить до значних фінансових втрат, як для окремих підприємств, так і для економіки в цілому.

5. Психологічний вплив на імідж країни: Війна негативно впливає на міжнародний імідж України, що викликає тривожні асоціації у потенційних туристів, зменшує їх бажання відвідати країну.

6. Обмеження пересування: в зонах активних бойових дій можуть бути встановлені жорсткі обмеження на в'їзд і рух транспорту, що істотно ускладнює доступ туристів на ці території. Загалом війна катастрофічно впливає на туристичну сферу України, спричиняючи зменшення потоку туристів, економічні збитки та значну негативну динаміку розвитку цієї галузі. За словами голови Державного агентства розвитку туризму України Мар'яни Олесків, сьогодні світ сприймає Україну насамперед як військовий пункт, де точиться війна. Важливо зрозуміти, як змінити це ставлення [54].

Наразі, налагоджується співпраця з потенційними міжнародними маркетинговими агентствами, що повинно допомогти формувати та правильно оформити повідомлення, які будуть формувати інформаційне поле для сприйняття держави та врахуванням пріоритетних завдань державної політики у сфері туризму на 2023-2030 роки:

- ефективний маркетинг та менеджмент дестинацій;
- відновлення ділового (конференційного) туризму;
- відновлення регіонів; - ефективне державне управління туристичною сферою;
- розвиток українських курортів;
- розширення міжнародних зав'язків [54].

Принципи та цілі волонтерського туризму, що можуть бути досягнені шляхом його реалізації наведені на рис. 3.5.

Державна політика

- захист культурної спадщини
- інформування міжнародної спільноти про катастрофічні наслідки російського вторгнення
- сприяння фінансовому забезпеченню місцевих бюджетів окупованих територій
- допомога місцевим підприємствам, які переживають економічні труднощі
- створення попиту на подальші подорожі Україною та її регіонами

Гуманітарні поїздки

- гуманітарна допомога
- туристичні поїздки разом з участю в волонтерських проектах
- допомога увільненим, військовим
- допомога реконструкції житла
- допомога (надання) психологічної підтримки

Відновлення культурної спадщини та природних територій

- гуманітарний та культурний туризм
- відвідування національних парків, музеїв
- участь у семінарах і фестивалях
- відвідування культурних та природних об'єктів – підтримка місцевих громад
- відновлення соціальної та культурної активності у постраждалих регіонах

Інклюзивність і підтримка волонтерських ініціатив

- туристичні поїздки, де частина доходів йде на підтримку волонтерських ініціатив, або надання допомоги цивільним особам
- фінансова підтримка, організація благодійних заходів, де туристи можуть брати безпосередню участь

Підтримка психічного здоров'я

- тури-відновлення психічного та фізичного здоров'я
- залучення туристів до інфраструктури, відновлення втраченого бізнесу та робочих місць

Туристичні проекти, спрямовані на допомогу військовим та їхнім сім'ям

- просування важливих цінностей солідарності та єдності на рівні суспільства
- відновлення психічного та фізичного здоров'я

Рисунок 3.5 – Принципи та цілі волонтерського туризму

Джерело: [47, 48, 49].

Волонтерські проекти, організовані в Україні, можуть бути спрямовані на допомогу в різних сферах життя, таких як соціальний захист, розвиток туризму, екологія, охорона здоров'я, освіта та ін. Це дає можливість волонтерам розвивати свої навички та здібності у співпраці з місцевими організаціями та громадами, а також покращувати свої лідерські та комунікативні навички. Крім того, волонтерський туризм популяризує регіон і допомагає зберегти його екологічну та культурну спадщину. Волонтерський туризм також може сприяти розвитку громадського сектору та покращенню життя місцевих громад. Під час війни соціальні інновації активізуються і стають рушіями всіх сфер життя, включно з туристичним бізнесом. Соціальні тури та екскурсії, волонтерська діяльність туроператорів, гідів, екскурсоводів, що стали ознакою часу, є проявом солідарності, солідарної підтримки з боку туристичного бізнесу та основою для подальшого інноваційного розвитку в контексті солідарна економіка. Розвиваючи цей досвід як інноваційний розвиток, активно використовуючи потужний потенціал культурної спадщини як соціального інтегратора, український туристичний бізнес має шанс перетворити свої придбання на глобальну солідарну співпрацю, а Україну – на сталу солідарну туристичну дестинацію світового рівня [47, 49, 50] .

На приклад, організація волонтерських туристично-екскурсійних обслуговувань для українського суспільства буде виконує не лише

лікувальну, реабілітаційну роль, а й функцію об'єднання та консолідації. Саме екскурсії активно сприяють переосмисленню історії та культури українського суспільства в час, коли доводиться жити безпосередньо «на сторінках історії» [47].

В багатьох більш спокійних регіонах України людей, що вимушено покинули свої домівки проводяться безкоштовні екскурсії часто безкоштовні, або зі знижками – це стало одним із способів залучити ВПО до життя нової громади, покращити емоційний стан, подолати стереотипи. Волонтерський туризм забезпечує конвергенцію ідентичностей переміщених осіб та громад, у яких вони проживають, сприяє прискоренню адаптації, налагодженню комунікації та формуванню гармонійних культурних форм між переміщеними особами та іншими членами суспільства [52, 53].

Досвід Гоголівського хутора у Великих Сорочинцях на Полтавщині (рис. 3.6) цікавий для апробації в багатьох туристичних локаціях України, куди з 8 по 16 березня 2024 року волонтерів запросили на волонтерську сесію. Перед волонтерами стояли такі завдання: весняне прибирання території; вивіз сміття та прибирання газонів; прибирання клумб і пересадка квітів; обрізка дерев у фруктовому саду; догляд за кіньми, а саме вичісування та випас; допомога по догляду за тваринами; екологічна реставрація та мистецтво; створення арт-об'єкта з дерева; реставрація антикваріату; створення інсталяції на території екоранчо [55].

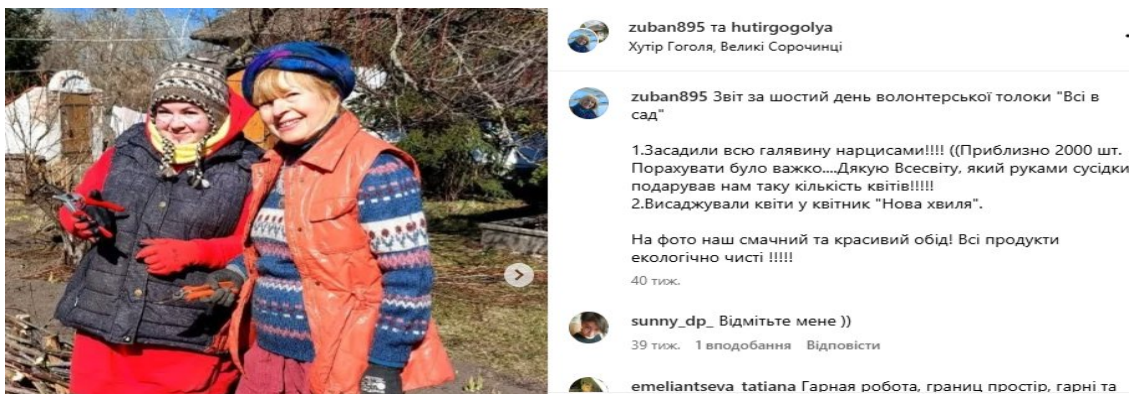

Рисунок 3.6 – Фото-звіт Інстаграм-сторінка Гоголівський хутір

Джерело: [55].

Волонтери забезпечувалися безкоштовним проживанням в українських хатах та дворовим харчуванням: сніданком та обідом. Бонусами для 27 волонтерів стали: фотосесія з кінями, урок верхової їзди, фотографії в українських костюмах на фоні хат під солом'яними стріхами, майстер-клас з декупажу. Гарним досвідом волонтерського туризму ще до повномасштабного вторгнення стало прибирання палацово-паркового комплексу XVIII століття у селі Маліївці Хмельницької області. Колись у палаці був санаторій, який не працював через брак коштів. Зусиллями волонтера Анастасії Донець розпочато збір коштів на закупівлю матеріалів та обладнання для відновлення будівлі. Близько 60 людей долучилися до флешмобу, щоб допомогти. 3 грудня 2020 року пані Анастасія на своїй сторінці у Facebook оголосила про благодійний збір коштів на бензопили та звернулася до потенційних волонтерів, які зголосяться працювати над закупівлею пального. За кілька днів було зібрано понад 25 тисяч гривень, які були потрібні як на обладнання, так і на замовлення транспорту для волонтерів. На сьогоднішній день проведено більше 5 успішних кампаній в районах з пам'ятками історії та архітектури (Куява, Маліївці, Чернокозинці) [56].

Громадська організація «БУР (Будуємо Україну Разом)» (<https://www.bur.org.ua/>) пропонує три основні формати участі у волонтерській діяльності:

- табір тривалістю 7-10 днів;
- БУРчик/толоки (1-3);
- довгострокове волонтерство на 3 місяці. Свою діяльність табори БУРу реалізують у Баштанській та Кам'яномостівській територіальних громадах Миколаївської області та місті Мена Чернігівської області.

Дегустаційне відвідування грибної ферми в с.Яблунівці на Київщині також є прикладом солідарного туризму. Це господарство відоме своєю допомогою на початку повномасштабної війни – передали 60 тон грибів для потреб ВС. Такі локації потребують пожертвувань туристів [57].

Керівник екскурсійного клубу «Дніпро» Віктор Єкшов одним із перших започаткував волонтерський туризм в Дніпропетровській області. Разом з іншими мандрівниками він їздив на екоферму «Зелений гай» доглядати за тваринами. Для більшості учасників такі подорожі стають своєрідною психологічною реабілітацією. Працюючи на свіжому повітрі, волонтери відволікаються від повсякденних справ і знаходять натхнення. З годом, зазначає організатор, люди вивчили назви та характери багатьох тварин, уже як справжні пастухи пасуть кіз та овець, привили до порядку територію, посадили на узбережжі червону калину, готують їжу для тварин, загалом допомагають із благоустроєм господарства. Від першої поїздки на ферму до сьогодні у волонтерському туризмі взяли участь, близько 200 людей.

Еко-садиба «Зелений гай» розташована прямо біля водойми. Річка тож Мокра Сура також залишається відкритою для водних прогулянок. Там можна орендувати байдарки на цілий день. З води ви милуєтеся краєвидом скель, побачите лелек і видр. Також деякі екскурсоводи міста Дніпро проводять благодійні екскурсії для перерахування коштів на потреби Збройних сил України та переселенців.

Питання відновлення туристичного потенціалу територій залишається надзвичайно актуальним і в реаліях сьогодення, оскільки після закінчення військових дій ці регіони можуть стати новими туристичними центрами України [49]. Розвиток волонтерського туризму є особливо важливим, оскільки ці види діяльності мають значний потенціал для сприяння відновленню та розвитку цих територій. Така політика буде чини позитивний вплив у кількох важливих аспектах:

- збільшення підтримки з боку місцевих громад;
- соціальна взаємодія;
- привернення уваги до проблем певних територій, зокрема (прифронтових);
- збереження культурної спадщини;
- культурний обмін і взаєморозуміння;

- екологічна стійкість;
- розвиток туристичного потенціалу;

- залучення інвестицій. Таким чином, волонтерський туризм може стати потужним інструментом для відновлення та розвитку території України, сприяючи не лише їхній економічній стабільності, а й соціальній згуртованості, культурному обміну та екологічному відновленню. Україна має великий потенціал для розвитку волонтерського туризму, що може стати важливим інструментом розвитку не лише регіонів, де не ведуться активні бойові дії, а й у прифронтових регіонах України, які активно розвиваються за підтримки Державного агентства розвитку туризму, зокрема через створення маршрутів пам'яті на територіях, постраждалих від війни.

З метою максимально ефективного використання туристичного потенціалу волонтерського та солідарного туризму в майбутньому необхідно реалізувати ряд стратегічних кроків: масштабне розмінування територій - залучення необхідних ресурсів для розмінування територій та вибухівки, що забезпечить безпеку для туристів; програми відновлення післявоєнного туризму – розробка комплексних програм відновлення туристичної інфраструктури постраждалих регіонів; маркетингова кампанія – створення масштабних рекламних стратегій для залучення туристів з інших регіонів України та з-за кордону, з акцентом на нові, незвичні туристичні маршрути та концепції; залучення міжнародної підтримки – активна участь у міжнародних проектах та ініціативах, що підтримуються міжнародними донорами для відновлення та розвитку туризму; розробка програм бойової слави – створення туристичних маршрутів з відвідуванням місць, пов'язаних з історією Збройних Сил України, вшануванням героїв та визначних подій війни [47-50]; відновлення інфраструктури – ремонт та реконструкція зруйнованих готелів, транспортних шляхів, культурно-історичних об'єктів, важливих для туристичної привабливості регіонів та інше.

3.3. Залучення студентства та молоді до волонтуризму як соціальний тренд

Багато людей, які є волонтерами під час відпустки, визначаються як волонтери-туристи; однак можна сперечатися, чи є ці люди більше туристами чи мандрівниками ніж волонтери, оскільки більшу частину часу витрачають на дозвілля. Як визначити таку людину залежить від періоду часу волонтерство, вид волонтерства, мотивація до волонтерства та, нарешті, мета і т.п. На рис. 3.7 показано положення та визначення туристів, які є волонтерами. Сайти туроператорів пропонують професійні довгострокові проекти. Цих людей, що приймають в них участь, краще визначати як волонтерів, ніж туристів-волонтерів, оскільки ця особа добровільно надає допомогу іншим і не під час відпочинку.

«Більшість туристів-волонтерів – жінки також є молоді дорослі, віком від 20 до 25 років», з досліджень консалтингової групи Туризм, дослідження та маркетинг [32]. «Волонтер, який може надати та має необхідні навички в належно організованому та забезпеченому ресурсами середовищі є абсолютною силою назавжди». Проте чи кожен волонтер здатний працювати волонтером, сумнівно на кожному проекті. Багато туристичних організацій не роблять різниці між волонтерами відповідно до рівня їхньої кваліфікації. Навпаки, кожен турист може стати волонтером, якщо він чи вона платить. Деякі проекти, де туристи надають допомогу, не завжди конструктивні в довгостроковій перспективі та не завжди впливають на місцеве населення громада. Таким чином, можна сказати, що деякі з цих проектів розраховані на туристів, а не допомагати місцевій громаді.

Деякі проекти, де туристи надають допомогу, не завжди конструктивні в довгостроковій перспективі та не завжди впливають на місцеве населення громада. Таким чином, можна сказати, що деякі з цих проектів розраховані на туристів, а не виконують своє пряме призначення – допомагати місцевій громаді.

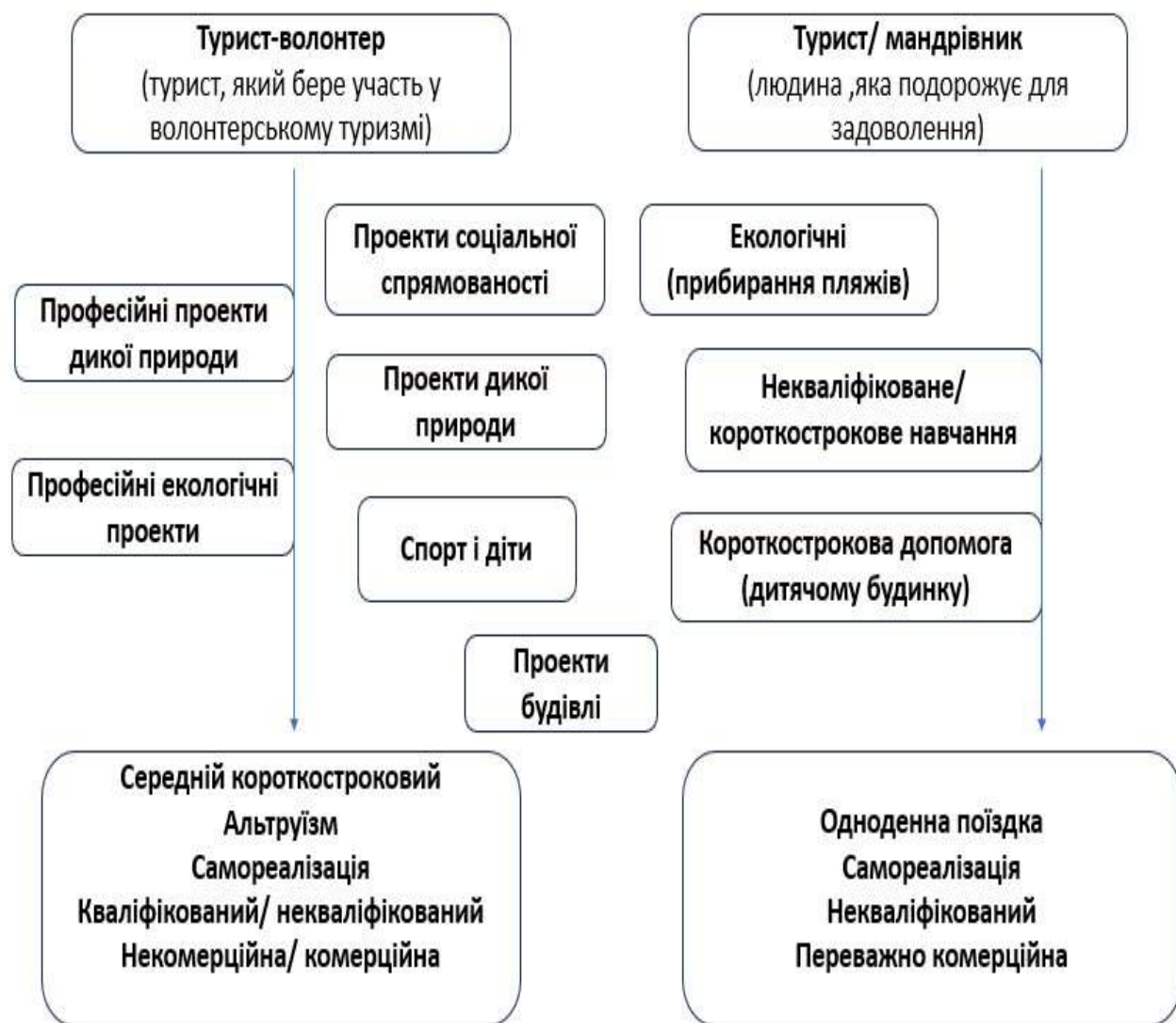

Рисунок 3.7 – Сфера визначення статусу волонтер, турист-волонтер

Джерело: адаптоване автором на основі [27, 33]

Кожен турист-волонтер очікує значущого досвіду подорожі, який відрізняє туристів-волонтерів від людей, які працюють волонтерами у своїй країні. Важливо розуміти туристичні мотиви, щоб побачити зв'язок між мотиваціями, що застосовують туроператори: чому і навіщо люди подорожують і чи є у них конкретний вибір.

Розглянемо теорії мотивації та мотиви, що присутні в формуванні волонтерського туризму (табл. 3.1) [27]. Численні дослідження щодо

виявлення мотиваційних чинників туристів-волонтерів, засвідчують, що волонтерський туризм може більше стосуватися самореалізації західних туристів, ніж потреби в допомозі країни, що розвиваються. Раніше волонтери в основному займалися волонтерством через альтруїзм. Проте відбувається зсув у бік мотивації саморозвитку, особистісного зростання та соціального статусу [27-33].

Таблиця 3.1

Теорії (методи) мотивації

Метод, теорія	складова
Push and pull (штовхайте та тягніть)	людей спонукають «до подорожі внутрішні психологічні мотиви (наприклад, зменшити стрес). Крім того, людей тягнуть «до місця призначення через його атрибути (наприклад, культура чи пляжі)»;
Ієрархія потреб (А.Маслоу)	люди мають потреби, які повинні бути задоволені за ієрархією: фізіологічні потреби є основою для подальшого розвитку розвитку і розуміння поведінки під час подорожей, попиту на туризм, потреби в безпеці, потреби в любові, потреба в повазі, а також – самореалізації.

Джерело: адаптоване автором на основі [27, 33]

Бажання подорожувати – мотивація для туристів до волонтерства. Волонтерство закордоном може виявитися гарною альтернативою та буде більш безпечною поїздкою у менш розвинені країни під керівництвом туроператора чи волонтерської організації.

Ще одна мотивація до волонтерства – отримати знання, досвід і збагатити інтелектуальність. Волонтерство використовується як майбутній інструмент для кар’єрних можливостей: отримання досвіду, технічної експертизи, спілкування та використання покращеного резюме. Багато туроператорів використовують це як маркетинговий інструмент, наприклад

«наш волонтер з міжнародного розвитку. Проекти спрямовані на те, щоб запропонувати волонтерам цінний і практичний досвід для їхнього резюме».

Для туроператорів більш важливо втілювати мрії туристів-волонтерів, а не дбати про місцеві громади. Зараз також волонтерський туризм відіграє важливу роль у соціальних мережах; волонтери хочуть поділитися своїм досвідом і, таким чином, вважають дуже важливим публікувати фотографії, на яких зображені, наприклад, дитячі будинки, або інша волонтерська робота в соціальних мережах. Волонтери частково обирають волонтерство через соціальний статус, що здається дуже важливим у наш час.

Іншим аспектом, який привернув увагу, є повідомлення, які використовують туроператори для переконання потенційних туристів-волонтерів (рис. 3.8).

Рисунок 3.8 – Приклад звертань на сайтах пропозицій до потенційних клієнтів волонтертуризму

Джерело: сформоване автором

Туристичні компанії заявляють різні обіцянки, заклики на своїй веб-сторінці з метою просування волонтерських туристичних пакетів: зробити позитивні зміни в житті інших на набагато цінніше ніж в особистому; дізнайтеся про людей і місце, яке ви відвідуєте, на набагато глибшому рівні, ніж звичайний пригодницький тур; чим більше ви вкладаете в це, тим більше

ви отримуєте від цього; волонтерська робота – це зворушливий досвід; зроби світ кращим; пропонуйте цінний і практичний досвід у вашому резюме. Такі заклики допомагають активізувати увагу до волонтерських подорожей.

Дослідження показують, що молоді покоління, такі як міленіали та покоління Z, які надають пріоритет стійкості та соціальному впливу, особливо приваблює сектор туризму, що характеризується подорожами з громадськими роботи, або, що направлені на збереження навколишнього середовища. В 1960-х і 1970-х роках волонтерські програми стали популярними серед студентів, які хотіли поєднати відпочинок з можливістю допомагати іншим. Згодом ці програми поширилися по всьому світу та залучали все більше людей з різних країн і культур. У 1990-х роках волонтерський туризм став досить популярним у Європі та Японії. В багатьох країнах були створені організації, які сприяли організації волонтерських програм, включаючи підтримку місцевих проектів і забезпечення проживання та харчування волонтерів [27, 59].

Волонтерський туризм в 2023 році зайняв ринкову частку 36,30%. Однією з головних причин є зростаюче бажання мандрівників, особливо молодих поколінь, брати участь у цілеспрямованих подорожах, які відповідають їхнім особистим цінностям та ідеалам глобального громадянства. Оскільки все більше людей прагнуть досвіду, який пропонує як культурне занурення, так і можливість зробити відчутний вплив, проекти розвитку громади надають переконливий шлях для вагомого внеску в регіони, які недостатньо забезпечені [28].

Щороку понад 10 мільйонів міжнародних мандрівників, переважно з Північної Америки та Європи, беруть участь у волонтерських ініціативах у незаможних громадах по всьому світу. Серед учасників часто є студенти, молодіжні організації та інші мандрівники, які беруть участь у різних короткострокових заходах розвитку, таких як будівництво, допомога дитячим будинкам та інші проекти підтримки громади. Очікується, що тенденція до зростання глобального волонтерства сприятиме подальшому розширенню

ринку волонтерського туризму, особливо тому, що молоді мандрівники все частіше прагнуть поєднувати подорожі зі значним суспільним внеском.

В 2023 році мандрівники віком від 18 до 34 років становили 41,19% ринку волонтерського туризму. У віковій групі 18-34 років існує помітне бажання отримати значущі враження, які виходять за межі простих подорожей на дозвіллі (рис. 3.9). Ця демографічна група все більше надає перевагу досвіду над матеріальним майном, шукаючи можливості, які пропонують відчуття мети та соціального впливу.

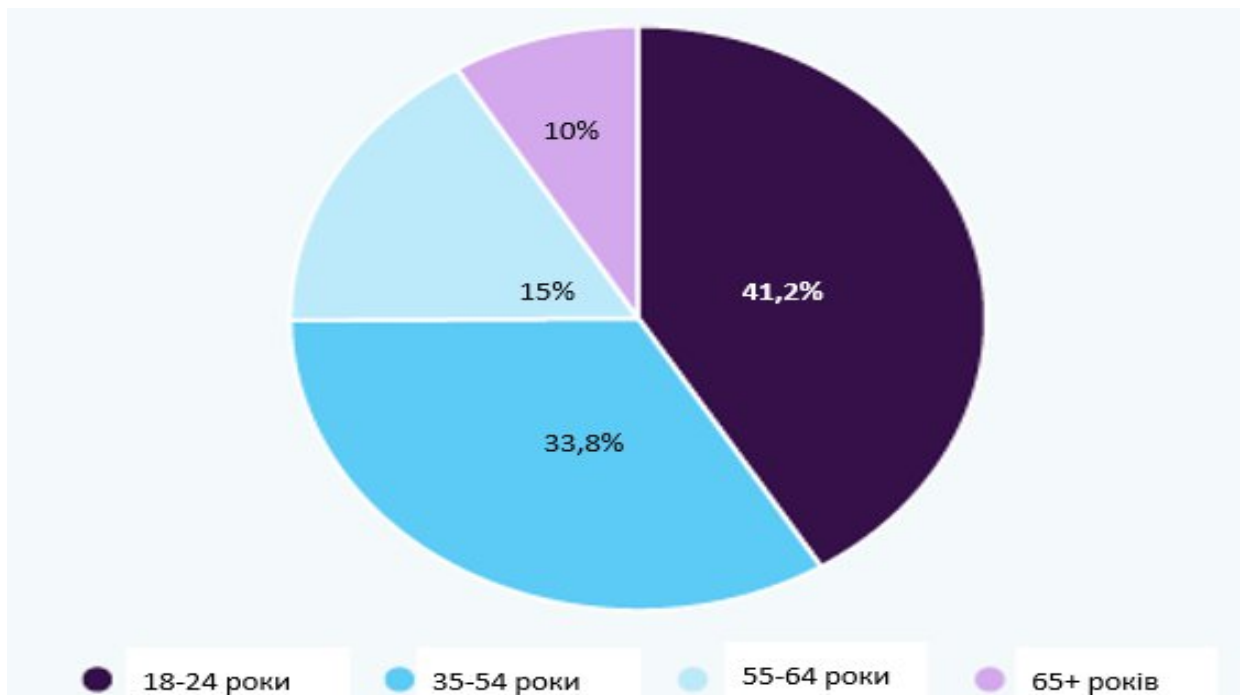

Рисунок 3.9 – Частка вікових груп учасників волонтертуризму

Джерело: адаптоване автором [28]

Волонтерський туризм є привабливим напрямком для молодих мандрівників, що дозволяє їм займатися змістовною роботою, досліджуючи нові культури. Цей зв'язок між пригодами та альтруїзмом задовольняє їхнє зростаюче бажання як особистого зростання, так і внеску в покращення суспільства.

Особистий розвиток стає основним мотиватором для молодих людей, які беруть участь у програмах транскордонного волонтерського. Дослідження опитування Chase (Marriott Rewards) також свідчить, що Міленіали частіше їдуть за кордон, щоб працювати волонтерами, ніж інші покоління (в додатку

А надана інфографіка дослідження). Крім того, 32% мілленіалів зацікавлені в благодійній подорожі, тоді як лише двоє з десяти мандрівників покоління X (18 %) і бебі-бумерів (17 %) зацікавлені в цьому. І навпаки, жінки-мандрівники (28 %), незалежно від віку, більше зацікавлені у благодійній відпустці порівняно з їхніми колегами-чоловіками (17 %).

Пошук особистісного зростання та отримання нового досвіду можна спрямувати на користь місцевих громад, якщо волонтерські програми добре структуровані для сприяння значущим і сталим культурним взаємодіям. Розуміючи та інтегруючи мотивацію волонтерів у зусилля з управління туризмом, країни можуть покращити свій глобальний імідж і підтримувати довгострокові економічні та культурні вигоди. Крім того, підвищена обізнаність про глобальні проблеми, сприяє розвитку соціальних мереж і цифрових платформ, значно впливає на мотивацію молодих мандрівників. Сучасна молодь більше поінформована про такі гуманітарні виклики, як бідність, погіршення стану навколишнього середовища та порушення прав людини, що призводить до переконливого почуття відповідальності робити внесок у вирішення. Підвищена обізнаність сприяє сильному інтересу до волонтерського туризму, де молодь може брати активну участь в ініціативах, спрямованих на вирішення цих нагальних проблем.

Формування пропозиції на ринку волонтертуризму повинно чітко відслідковувати мотиваційні чинники формування попиту. В основі формування пропозицій може бути застосований підхід щодо визначення «гарячої точки». Мандрівники XXI тисячоліть частіше, ніж інші покоління, визначають «гарячі точки» міжнародної відпустки за впливом знаменитостей і поп-культури [60]:

- мандрівники-міленіали віком 18–34 роки (44 %) частіше, ніж мандрівники віком 35–49 років (33 %) і 50–67 років (27 %), вважають місця призначення «гарячими точками», якщо в них розвивається промисловість і культура. Літні мандрівники віком 50-67 років (34 %) найімовірніше визначають

пункт призначення як гарячу точку, якщо він був висвітлений у відомій публікації про подорожі чи спосіб життя;

- кожен п'ятий міленіал (20 %) назвав би місце призначення гарячою точкою, якщо про нього нещодавно зняли фільм, у порівнянні з лише 11 % представників покоління X та 7 % бумерів;

- приблизно однакова кількість мілленіалів (21 %) і мандрівників віком 35-49 років (20 %) вважають, що місце призначення є «гарячою точкою», якщо там відбулися або відбудуться події поп-культури, такі як нагородження чи концерти, порівняно з кожен десятий мандрівник у віці 50-67 років (10 %).

Мандрівники-міленіали шукають захоплюючих пригод і нічного життя замість неквапливої відпустки за кордоном:

- мандрівників тисячоліття набагато більше цікавить захоплююча відпустка (78 %), ніж спокійні подорожі (32 %);

- мілленіали, які шукають захоплюючі відпустки, найбільше зацікавлені в задоволенні потреби в адреналіні за допомогою водних видів спорту (67 %), порівняно з мандрівниками віком 35-49 років (55 %) і 50-67 років (46 %). Взаємодія з дикими тваринами через сафарі або плавання з акулами (63 %) – також має популярність в даній категорії; набагато частіше (28%), ніж покоління X (15%) і бумери (6%), розглядають місцеве нічне життя, коли вибирають певний напрямок за кордоном для відвідування.

Очікується, що з 2024 по 2030 рік кількість мандрівників віком від 55 до 64 років також зросте на CAGR на 7,6%. Вікова група 55-64 років має інший набір мотивацій, які сприяють зростанню їх участі у волонтерському туризмі. Оскільки люди в цій демографічній групі наближаються до пенсії, багато хто шукає можливості залишатися активними та значущими. Волонтерський туризм надає їм унікальну можливість поділитися своїми навичками та досвідом із гуманітарними зусиллями, таким чином досягнувши відчуття мети у своєму житті після кар'єри. Крім того, представники цієї вікової групи часто розмірковують про свій життєвий досвід і бажають залишити позитивний спадок, який узгоджується з їхньою мотивацією до участі у волонтерській

роботі. Можливість справити відчутний вплив на громади сильно резонує з їхніми прагненнями до внеску та альтруїзму.

UNWTO реалізує програму Volunteers, що спрямована на навчання молодих професіоналів у галузі туризму як інструменту подолання бідності та розвитку, що дозволяє їм здійснювати практичну передачу прикладних практичних ноу-хау, що розширить можливості молоді, яка бажає реалізовувати ініціативи, пов'язані зі сталим розвитком туризму.

Цілі програми:

- навчати, теоретично та практично, молодих спеціалістів із відповідним досвідом та навичками у сфері туризму як інструменту розвитку;
- надати студентам, аспірантам практичний досвід роботи в країнах, що розвиваються;
- надавати підтримку UNWTO, державам-членам UNWTO та агентствам міжнародного співробітництва у розробці та реалізації планів, програм і проектів через технічний внесок Корпусу волонтерів UNWTO;
- забезпечити уряди (на всіх рівнях) країн, що розвиваються, висококваліфікованими молодшими професійними спеціалістами з туризму, де існують прогалини в місцевому досвіді;
- розповсюджувати через освіту та навчання політику UNWTO у сфері туризму. Зокрема, роль туризму як інструменту розвитку та його потенціал сприяти досягненню Цілей сталого розвитку.

Програма складається з двох напрямків роботи:

1. Університетський курс з туризму та міжнародного співробітництва для розвитку. Цей інтенсивний курс готує випускників університетів та спеціалістів у предметних галузях, пов'язаних з розвитком та міжнародним співробітництвом через туризм, і дає їм можливість стати частиною UNWTO. Волонтерський корпус, даючи їм можливість працювати в країні, що розвивається.

2. UNWTO Volunteers Corps: волонтери в дії!
UNWTO.Volunteers Corps надає молодших професійних спеціалістів з туризму

для підтримки ініціатив, пов'язаних зі сталим розвитком туризму. Участь волонтерів у програмах/проектах сприяння розвитку дає можливість значно розширити сферу часто вкрай необхідного прямого керівництва, підтримки місцевих зацікавлених сторін у реалізації програм і проектів сталого розвитку, розроблених міжнародними експертами. Волонтери також можуть підтримувати національні, регіональні та місцеві адміністрації держав-членів UNWTO, забезпечуючи уряди країн, що розвиваються, висококваліфікованими молодшими професійними спеціалістами з туризму, де існують прогалини в місцевому досвіді.

Залучення молоді, здобувачів освіти, зокрема, також активно відбувається й в нашій державі. В червні 2022 року відбувся Міжнародний семінар «Солідарний та волонтерський туризм як інноваційні види туризму у війсьній та післявоєнній відбудові України», співорганізаторами якого виступили Університет Камеріно (Італія) та факультет географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. За результатами семінару було прийнято рішення про створення спільної робочої групи з метою подальшого розвитку представлених та інших проектів з питань солідарного та волонтерського туризму у війсьній час та післявоєнну відбудову України [49].

В грудні 2024 року за ініціативи кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка та з нагоди Міжнародного дня волонтера відбулося відкриття кабінету волонтерського та солідарного туризму при навчально-виробничій лабораторії «Навчальний туризм. Агентство». Дніпровський гуманітарний університет також відповідає викликам сучасності. В університеті на кафедрі туризму та готельно-ресторанного бізнесу представлена програма підготовки магістрів з менеджменту – «Менеджмент волонтерської діяльності», регулярно проходять заходи, що сприяють залученню молоді до волонтерства, висвітлення особливостей, проблем та пріоритетів цієї діяльності:

- просвітницька лекція «Інклюзія в реабілітації та курортній справі під час війни»;

- науково-практичний семінар «Менеджмент волонтерської діяльності в умовах воєнного стану»⁴

- семінар-тренінг з актуальних питань волонтерського руху в Україні в умовах воєнного стану та інші.

За останні роки обсяги сегменту волонтерського туризму демонструють значне зростання. Молоді волонтери виїжджають за кордон, щоб служити громадам і змінювати ситуацію. Вони обслуговують дитячі будинки, розширюють можливості громад, навчають дітей і збирають кошти на будівництво шкіл, і це лише декілька прикладів. Волонтери отримують можливість подорожувати та виявляти свою доброту, допомагаючи малозабезпеченим верствам населення, одночасно розвиваючи свій характер та обізнаність, набуваючи досвіду. Більшість туристів – це молоді люди – студенти коледжів – які стають частиною цієї конструктивної тенденції, щоб принести користь менш благополучним громадам, підвищити свою власну міжкультурну взаємодію та обізнаність, а також допомогти захистити природне середовище – і саме тому вони повинні брати участь у програмах волонтерського туризму, саме тому повинні активно діяти програми не лише, що пропонують проекти, а й передбачають навчання для молодих волонтерів.

ВИСНОВКИ

Волонтерський туризм починався як дуже особистий і обмежений за масштабом з невеликим обсягом послуг для можливостей волонтера, але доступна допомога громадам. Сьогодні волонтерський туризм надається кількома різними організаціями компаній. Кожен провайдер волонтерського туризму має різну місію та бачення, цілі та цілі. А також різняться вимоги до учасників туристів-волонтерів.

Досвід волонтерського туризму діє на учасника довше, ніж звичайний комплексний тур, який триває 2-3 тижні. Як і будь-який інший вид, волонтерського туризму має свої позитиви та негативні сторони. Серед позитивних сторін можна виділити наступні:

1) допомога та внесок у розвиток громади, які можуть бути:

- матеріальні: транспортування, різні продукти і матеріали громаді;
- фізичні: допомога в будівництві, ремонті інфраструктури, прибирання території тощо;
- інтелектуальний: проведення різноманітних навчальних курсів, освітні програми для мешканців, проведення різноманітних семінарів та вебінари, юридична та психологічна підтримка резидентів;
- медичні: донорство крові, робота в лікувальних закладах, лекції по тактична медицина, медична евакуація в гарячих точках;

2) знайомство з іншою культурою: участь у програмах волонтерського туризму дає можливість глибше пізнати культуру та традиції певної території, завдяки розширенню світогляду волонтерів;

3) вплив на саморозвиток: волонтери здобувають нові навички та отримують досвід роботи в міжнародній команді, покращують комунікативні та лідерські навички, підвищують стресостійкість;

4) формування іміджу території: волонтери стають своєрідними амбасадорами території, де надають допомогу, можуть додатково привернути увагу громадськості до тих чи інших проблем конкретної території, сприяти

інформаційній підтримці, іноді навіть цілих країн, протидії дезінформації та пропаганда [27].

Водночас волонтерський туризм має і негативні сторони:

- 1) загроза негативного впливу на середовище громади: якщо волонтери не мають досвіду та знання місцевих проблем і потреб або можуть непрофесійно надають певну допомогу у фізичному форматі, то їхні дії можуть бути марними, а іноді навіть шкідливими;
- 2) загроза негативного впливу на місцевих жителів: підвищена увага і підтримка волонтерів може стимулювати місцевих мешканців звертатися за допомогою ззовні та перешкоджати розвитку ініціатив серед громадськості.
- 3) загроза негативного впливу на ринок праці: деякі роботи, які могли б виконувати місцеві жителі, виконуються волонтерами, що зменшує шанси місцевих жителів отримати роботу;
- 4) загроза культурного непорозуміння: може виникнути на основі різни релігійні, національні, мовні уподобання тощо;
- 5) загроза надмірного популізму: схильність волонтерів обирати різні організації для своїх потреб і своєї діяльності більше сприяє просуванню певних наративів, що може підірвати довіру до волонтерської діяльності;
- б) загроза життю: візити волонтерів на прифронтові та військові території часто є дуже ризикованими та інколи закінчуються трагічно [27, 48, 51].

Волонтерський туризм: багатомільярдна індустрія, яка швидко розвивається і оцінюється в 848,9 млн доларів США з перспективою зростання, але має й суперечливі моменти, що потребують досліджень, опрацювання та контролю. Волонтерський туризм, як альтернативна форма, пов'язаний із соціальним туризмом, благодійним туризмом, культурним туризмом, науковим туризмом, пригодницьким туризмом та іншими, які пов'язують волонтерського туриста з роботою на місцевому рівні, у громадських проектах, які також можуть бути реалізовані через культурний туризм. Специфіка волонтерського туризму полягає в умінні збалансувати елементи подорожі та волонтерської діяльності. Це подорож, яка поєднує

волонтерство та відпочинок, і характеризується наступними основними моментами.

Волонтерський туризм в Україні знаходиться на стадії становлення та визначення своїх пріоритетів, але має значний потенціал до розвитку. Події останніх років змінили погляди Українців, їхнє ставлення до волонтерства та можливості щодо подорожей, що в загальній ситуації сприяє розвитку волонтеризму. Визначним фактом також є друге місце, що посіла наша держава в 2023 році за результатами визначення World Giving Index.

Майбутні міжнародні волонтерські ініціативи мають включати комплексні програми наставництва, стратегії сталості проектів, чітке та реалістичне повідомлення про очікування, а також посилену підтримку та моніторинг волонтерів. Ці заходи є основоположними для максимізації переваг міжнародного волонтерства для всіх залучених сторін і забезпечення того, щоб досвід залишався збагачувальним і стійким у довгостроковій перспективі.

Цифрові платформи змінюють спосіб організації волонтерського туризму, полегшуючи волонтерам пошук, подачу заявок і участь у проектах. В 2023 році такі платформи, як Workaway і Worldpackers, сприяли розміщенню понад 5 мільйонів волонтерів у всьому світі. Ці платформи забезпечують прозорість пропозицій проектів, оглядів і заходів безпеки, що підвищує довіру та збільшує участь. За оцінками Світового банку, глобальна цифрова економіка оцінюється в понад 15 трильйонів доларів США, при цьому туристичні платформи відіграють значну роль у зв'язку волонтерів з організаціями в усьому світі, особливо в громадах, які недостатньо обслуговуються.

За своєю віковою структурою ринок волонтерського туризму більше цікавий молодому поколінню, які займаються волонтерським туризмом, позитивно впливають на місцеві громади, а також забезпечують необхідним досвідом та навичками молодь. Комплексний підхід до формування

волонтерського туризму, дозволить краще зрозуміти, як практики впливають на зовнішнє сприйняття міста та як їх можна стратегічно використовувати для зміцнення його позицій на світовій туристичній арені; які мотиви керують тими, чи іншими групами споживачів.

Розвиток волонтерського туризму в Україні на сьогодні є особливо актуальним проектом. Його розвиток дасть можливість відновити пошкоджені об'єкти та міста, а з іншого боку – можливість поглибити знання про культуру та традиції країни, познайомитися з місцевими жителями, їх побутом та потребами. За умов ефективного управління волонтерський туризм може сприяти реалізації сталих проектів. Співпраця з місцевими партнерами та зосередження на справжніх потребах громади гарантує, що волонтерські зусилля є ефективними та гідними поваги. Волонтерський туризм може допомогти відновити інфраструктуру та економіку навіть в зонах бойових дій – багато іноземних волонтерів мають професійні навички та знання, які можуть бути корисними місцевим жителям.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Скиданович В. Психологічна структура волонтерської діяльності студентів. Збірник наукових праць: психологія. Вип. 22. 2018. С. 62–68.
2. Волонтерство. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE#:~:text=voluntas%20> Дата звернення 22.11.2024
3. Voluntourism q&a. URL : <https://borgenproject.org/voluntourism-q-a/>
4. Корпус миру. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BF%D1%83%D1%81_%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B0. Дата звернення 22.11.2024
5. Олена Литовченко: волонтерами не народжуються – ними стають за покликом душі (Дню волонтера присвячується) URL : <https://nubip.edu.ua/node/102255> Дата звернення 22.11.2024
6. Закон про Корпус Миру (Peace Corps Act, Public Law 87-293). URL : <https://www.google.com/search?q=%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D1%83%D1%81+%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%83&oq=%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D1%83%D1%81+%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%83&aqs=chrome..69i57j33i160l3.9487j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>. Дата звернення 23.11.2024
7. Історико-правовий аспект волонтерського руху в Україні. URL : https://naurok-com-ua.translate.goog/tema-istorichni-aspekti-volonterskogo-ruhu-v-ukra-ni-materiali-do-vihovno-roboti-313068.html?_x_tr_sl=uk&_x_tr_tl=ru&_x_tr_h. Дата звернення 23.11.2024
8. Еволюція світового волонтерського руху. URL : <https://veche.kiev.ua/journal/3716/> Дата звернення 23.11.2024

9. Положення «Про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг», затверджене Постановою КМУ 10.12.2003 р. N 1895

10. Про волонтерську діяльність : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2011 № 3236-VI.

11. Повчання Володимира Мономаха URL: <http://litopys.org.ua/pvlyar/yar09.htm>. Дата звернення 24.11.2024

12. Екземплярський А.В. Великі удільні князі Північної Русі в татарський період, 1238 – 1505р.р. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE_%D0%A8%D0%B5%D0%BC%D1%8F%D0%BA%D0%B0. Дата звернення 24.11.2024

13. Передумови виникнення теорії соціальної роботи в Україні. URL : <https://buklib.net/books/30051/>. Дата звернення 24.11.2024

14. Кравченко О. О., Матрос О.О. Історія соціальної роботи : навчальний посібник. Умань.РВЦ «Візаві». 2017. 117 с.

15. Церковно-монастирська система благодійності URL : <https://studfile.net/preview/6696242/page:5/> Дата звернення 24.11.2024

16. Фурман А. В., Підгурська М. В. Історія соціальної роботи : Навчальний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

17. Вступ до спеціальності Соціальна робота (І.І. Мирогович) URL : <https://studfile.net/preview/6390891/page:6/>. Дата звернення 24.11.2024

18. Українська культура XIV - першої половини XVII ст.) URL : https://college.zsmu.edu.ua/upload/distance%20learning/MS/2/cultura_lekcii.pdf. Дата звернення 26.11.2024р.

19. Еволюція поглядів та сучасні інтерпретації поняття «культура». URL : <https://www.google.com/search?q=>. Дата звернення 26.11.2024р.

20 Виховання гуманізму і милосердя як одне з основних завдань козацької педагогіки. Соціальна допомога у Запорізькій Січі. URL : <https://studentam.net.ua/content/view/3780/114/>. Дата звернення 26.11.2024р.

21. Українські меценати. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%BC%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8. Дата звернення 26.11.2024р.
22. Недря К. З «хрестом» по життю або продовження історії катеринославського «хрестоносця». Експедиція. 2013. №1 (27)
23. Інститут історії Церкви Українського Католицького Університету. URL : <http://ichistory.org.ua/2015/09/22/mytropolyt-andrej-sheptyts-kyj/>. Дата звернення 26.11.2024 р.
24. Пасічник М. С. Історія України : державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи, навч. посіб. Вид-во Київ: Знання. 735 с.
25. Огляд організацій, які забезпечують волонтерський туризм для української молоді. URL : <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/416.pdf>. Дата звернення 26.11.2024р.
26. Тараненко О.О. Філантуризм як новітній інструмент розвитку туристичного бізнесу. Матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. «Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації»(м. Полтава, 27-28 квітня 2022 рокуроку).Полтава: ПУЕТ, 2022. 195 с. С.181-183.
27. Bremen L.A. Volunteer tourism: a critical explorative analysis from the tour operators' perspective. Mittuniversitetet Sweden University. 2015. 67p. URL : <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:824713/FULLTEXT01.pdf>
28. Global Volunteer Tourism Market Research Report [2023-2032] | Market Entry, Expansion, and Innovation. Research Reports World. Navigating the World of Data for Future Success. 09.07.2024. URL : https://www.linkedin.com/redir/redirect?url=https%3A%2F%2Fwww%2Eresearchreportsworld%2Ecom%2Fenquiry%2Frequest-sample%2F26747844%3Futm_source%3DCotys_Linkedin&urlhash=6zJx&trk=article-ssr-frontend-pulse_little-text-block
29. Earthwatch International environmental nonprofit. URL : <https://earthwatch.org/>

30. Ossama Movstafa, Ahmed Abdulaziz The Phenomenon of Volunteer Tourism within the Tourism Industry. *International Journal of Social Science and Human Research* 06(06). 2023. P. 3252-3268.

DOI:[10.47191/ijsshr/v6-i6-06](https://doi.org/10.47191/ijsshr/v6-i6-06) URL :

https://www.researchgate.net/publication/371336554_The_Phenomenon_of_Volunteer_Tourism_within_the_Tourism_Industry

31. McGehee, N. G. Volunteer tourism: evolution, issues and futures. *Journal of Sustainable Tourism* (22:6), 2014. 847-854. URL :

<https://doi.org/10.1080/09669582.2014.907299>.

32. Barrell S. National Geographic Traveller . 2014. Voluntourism: Every little helps? URL : <http://natgeotraveller.co.uk/smarttravel/features/voluntourism-every-little-helps/>.

33. Wearing, S., Young, T., & Everingham, P. (2017). Evaluating volunteer tourism: has it made a difference? *Tourism Recreation Research* , 42 (4), 512–521.

URL : <https://doi.org/10.1080/02508281.2017.1345470>

34. Adventure Travel Trade Association. URL : <https://www.adventuretravel.biz/>

35. The International Ecotourism Society. URL : <https://ecotourism.org/>

36. Allabolag. URL : <https://www.allabolag.se/info/>.

37. Suanpang, P. , Srisuksai, N. and Tansutichon, P. The Demand of Voluntourism in a Developing Country. *Journal of Service Science and Management*, 2018, 11. P. 333-342. doi: [10.4236/jssm.2018.113023](https://doi.org/10.4236/jssm.2018.113023).

38. Volunteer Tourism Market Size, Share & Trends Analysis Report By Type (Community Development, Conservation Projects, Humanitarian Aid, Cultural Exchange), By Age Group, By Region, And Segment Forecasts, 2024 – 2030.

URL : <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/volunteer-tourism-market-report>

39. Global Volunteer Tourism Market Outlook. URL : <https://www.kenresearch.com/industry-reports/global-volunteer-tourism-market>

40. Habitat for Humanity. URL : <https://www.habitat.org/volunteer/travel-and-build/global-village>

41. Projects Abroad i IVHQ. URL : <https://www.volunteerhq.org/volunteer-abroad-projects/>

42. URL : <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/volunteer-tourism-market-report>

43. Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. Теорія і практика волонтерського туризму в умовах воєнного стану в Україні через російську агресію та відродження туризму після перемоги. *Географія та туризм*. 2022. DOI: [10.17721/2308-135X.2022.69.11-25](https://doi.org/10.17721/2308-135X.2022.69.11-25).

44. Hryniuk D., Havrilova Y. Professional training and self-development in tourism education in the context of reforms in Ukraine. Theoretical and methodological approaches to the formation of a modern system of national and international enterprises, organizations and institutions' development (2nd ed.). *Collective scientific monograph. Edition 2*. Primedia eLaunch. Dallas. USA pp. 2-14. URL : <https://doi.org/10.36074/tmafmsoid.ed-2.15>.

45. Милько В. І. Волонтерський рух в Україні 2014–2019. Енциклопедія історії України: Додатковий том. Кн. 1: А–Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2021. 773 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=volonterskyj_rukh_v_ukrajini_2014_2019

46. Центр Разумкова/ Соціологічна служба. URL : <https://razumkov.org.ua/sotsiologiiia/pres-relizy>

47. Прилуцький А., Стойка В. Солідарний та волонтерський туризм як перспективні види внутрішнього туризму в Україні в сучасних умовах. *Успіхи і досягнення у науці* № 8(8), 2024. С. 1263-1274. URL : [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8\(8\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8(8)).

48. Тесленко Т. В. Феномен волонтерства в історії та культурі *України*. *Українознавчий альманах*. 2017. Вип. 20. С. 108-112. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2017_20_24
49. Сазонець І. Л., Вівсянник О. М., Баб'як О. В., Бурачик А. І. Курортна справа. Навчальний посібник. Рівне : Волинь. Обереги. 2024. 300 с.
50. Сазонець І. Л., Ханіна О. І. Розвиток медичного волонтерства в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід Державне управління*. No 2, 2024. С.183-186. DOI: 10.32702/2306 6814.2024.2.183I.
51. Trunina I., Khovrak I., Bilyk M. Increasing social responsibility in tourism based on volunteer tourism. *SHS Web of Conferences* 67. 2019. URL : <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706054>.
52. Пацюк В. С., Василенко А. І., Святецький В. Ю. Волонтерський туризм : концептуальні засади. У *Географія та туризм: Матеріали VII Всеукр. наук. практ. Інтернет конференції Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г.С. Сковороди* (с. 447–452). 2024. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.
53. Каднічанський, Д. А., & Халілова, О. М. (2023). Волонтерський туризм у мотивах туристичних подорожей. *Сучасний контекст. Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації: тези доповідей X Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 6-7 квітня* (с. 167–169). 2024. Київ: Вид. центр КНУКіМ.
54. World Giving Index 2023. Global trends in generosity. URL : <https://www.cafonline.org/docs/default-source/updated-pdfs-for-the-new-website/world-giving-index-2023.pdf>
55. Інстаграм сторінка URL : https://www.instagram.com/p/C4garA5NfJX/?img_index=1
56. URL : <https://zbruc.eu/node/104146>
57. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=3Nhrw3Vyqa0>
58. URL : <https://kustdnipro.com/shho-iz-mistsevym-turyzmom-u-vijnu/>
59. Бойко В. Волонтерський туризм: сьогодення і перспективи розвитку // *Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні Херсонщини : матеріали*

Міжнародної науково-практичної конференції (ХНТУ, 26-28 квітня 2023 р.) у
2-х т. ; Т. 2 / за ред. О. В. Чепелюк. Одеса : Олді+, 2023. С. 143-145.

60. The nationwide phone survey commissioned by Marriott Rewards Credit.

URL

:

<https://www.businesswire.com/news/home/20150527005936/en/Millennials-Tra>

Результати опитування Chase (Marriott Rewards) – структура попиту за віковими категоріями

Джерело:

Процес подачі заявки на волонтерство на площадці Abroaderview.

- Коли будете готові, натисніть кнопку ПОДАТИ ЗАЯВКУ ОНЛАЙН або ЗАБРОНЮВАТИ ОНЛАЙН на головній сторінці АВВ або на сторінці програми. Зареєструйтеся та створіть власний особистий профіль
- Потім заповніть анкету повністю. Це включає в себе завантаження вашого резюме та заповнення онлайн-анкети.
- Незаповнені (або неактивні) заявки буде видалено через 5 днів після отримання. Подайте заявку, лише якщо ви готові рухатися далі.
- Якщо є сумніви, зателефонуйте або напишіть до офісу АВВ, щоб переконатися, що ваша заявка дійсно була отримана нами. волонтери[@]abroaderview[.]org - 215-780-1845
- Після подання заповненої заявки очікуйте підтвердження електронною поштою від АВВ протягом 24/48 годин. Дотримуйтеся наданих інструкцій і увійдіть в особистий профіль. Перевірте папку зі спамом або увійдіть у свій обліковий запис, щоб отримати оновлення.
- Прочитайте та підпишіть онлайн-угоду про волонтерські послуги та угоду учасника. Дотримуйтеся інструкцій щодо оплати, щоб сплатити депозит у розмірі 120 доларів США (не пізніше ніж через 5 днів після подання заявки, інакше обліковий запис буде деактивовано).
- Після сплати депозиту в розмірі 120 доларів США вам буде надіслано електронною поштою орієнтаційний посібник, контрольний список перед поїздкою та ваш рахунок. Ви також можете перевірити цю інформацію у своєму обліковому записі АВВ. Увійдіть у свій профіль АВВ, щоб отримувати оновлення, у цьому обліковому записі буде вся інформація, необхідна для завантаження паспорта, туристичного/медичного страхування.

Джерело: <https://www.abroaderview.org/>

Етапи реєстрації волонтера

-

Крок 1: поспілкуйтеся з нашими представниками,
якщо у вас виникнуть запитання, зателефонуйте, поспілкуйтеся в онлайн-чаті або напишіть нам, перш ніж подавати заявку
-

Крок 2: Розкажіть про себе.
Заповніть реєстраційну форму. Резюме та коротка анкета
-

Крок 3: сплатіть депозит у розмірі 120 доларів США за програму
протягом 7 днів після подання заявки, щоб підтвердити розміщення (це частина загальної вартості, а не додаткова сума)
-

Крок 4: Підтримка облікового запису ABV.
Завантажте посібники, завантажте документи, прочитайте відгуки випускників, корисні посилання, екстрений номер телефону
-

Крок 5: Сплатіть залишок за 45 днів до подорожі
Ви можете використовувати PayPal, кредитну картку, банківський переказ
-

Крок 6: Підготуйтеся до волонтерства за кордоном.
Ви отримаєте Резюме з усією інформацією про програму

Волонтерський туризм у селі Малієвцях Хмельницької області
(територія палацу Орловських)

